

SLOVENSKI NAROD

Iznaj vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike — inserati do 80 peti vrst & Din 2, do 100 vrst & Din 2.50, od 100 do 300 vrst & Din 3, večji inserati peti vrst Din 4.— Popust po dogovoru, inseratni davek posebej. — Slovenski Narod velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za tuzemstvo Din 25.—, Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Kaniževa ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-34, 31-35 in 31-36

Podružnice: MARIBOR, Strossmayerjeva 3b — NOVO MESTO, Ljubljanska c., telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 69; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.
Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Hitlerjeva pot v Rim:

Kaj bosta sklenila Hitler in Mussolini?

Po informacijah diplomatskih krogov bosta proučila vprašanje vojaškega zavezništva in stališče obeh držav v primeru nemške intervencije v ČSR ali oboroženega konflikta na Sredozemskem morju

Berlin, 3. maja. r. Včeraj popoldne je kancelar Hitler s svojim spremstvom v posebnem vlaku odpotoval na svoj prvi uradni obisk v Rim. Za ta obisk so se vršile tako v Berlinu kakor v Rimu obširne priprave. Na obeh straneh si prizadevajo, da bi dali temu sestanku vodilno vlogo v dveh avtoritarnih državah, ki sta zunaj posebnih sil in z zunanjim bleškom pritegnili pozornost mednarodne javnosti na ta dogodek, ki naj tvori nekak protutež proti manifestaciji francosko-angleškega zavezništva ob priliki londonskega sestanka.

Rim je že ves v zastavah in zelenju, z milijonskimi stroški pa so pripravili tako iluminacijo mesta, kakršne dosedaj še nikdar ni bilo. V to svrhu so porabili 26 km novih električnih kablov, 16.250 žarnic in 480 velikih reflektorjev.

Tudi vse postaje ob Brennerju do Rima so okrašene z italijanskimi in nemškimi zastavami, v večjih mestih pa pripravljajo Hitlerju svečan sprejem, glavni dogodek današnjega dne pa bo večerni sprejem Hitlerja v Rimu, kjer ga bo na čelu italijanskih odličnikov sprejel in pozdravil Mussolini.

Pariz, 3. maja. br. Iz dejstva, da spremlja kancelarja Hitlerja na njegovi poti v Rim številni ministri in diplomati ter vojaški izvedenci, sklepajo v diplomatskih krogih, da sestanek med Hitlerjem in Mussolinijem ne bo samo vladnostnega značaja, marveč da se bodo pri tej priliki vodila tudi važna pogajanja. Čeravno se vesti o sklepanju nove pogodbe med Italijo in Nemčijo zaenkrat še zanikajo, razpolagajo poučeni diplomatski krogi z informacijami, ki kažejo, da gre celo za zelo važne dogovore, ki jih nameravajo perfekturirati pri tej priliki v Rimu. Po pisanju evropske izdaje »New York Herald«, bo glavni problem, o katerem bodo razpravljali v Rimu, vprašanje, ali naj se os Rim—Berlin zagaranira z vojaško zvezo med Italijo in Nemčijo. Kancelar Hitler želi predvsem točno izvedeti, kakšno stališče bi zavzela Italija za primer, če Nemčija intervenirala na Češkoslovaškem v korist sudetskih Nemcev, pa bi Francija prisločila na pomoč Češkoslovaški Mussolini pa hoče s svoje strani dobiti garancije s strani Nemčije za primer kakšnega oboroženega konflikta na Sredozemskem morju, do katerega bi moglo priti kljub angleško-italijanskemu sporazumu in najnovejšim pogajanjem med Italijo in Francijo.

Te informacije potrjuje tudi »United Press«, ki sicer trdi, da med Nemčijo in Italijo nikoli ne bo sklenjen vojaški dogovor, da pa bodo to vprašanje ventilirali in razpravljali o vseh problemih, ki se tičejo azi Rim—Berlin. Prizadevali si bodo stališče obeh držav prilagoditi novo nastalemu položaju. Neutrlni opazovalci pa sprejemajo ta zatrdjanja zelo skeptično. V diplomatskih krogih so slej ko prej prepričani, da se bodo vodila v Rimu zelo važna pogajanja v zvezi z angleško-francosko vojaško zvezo, o stališču Italije po sklenitvi sporazuma z Anglijo in o stališču Italije in Nemčije v vprašanju Češkoslovaške. To vprašanje še posebno zanima Nemčijo, ker je položaj po londonskem sestanku bistveno spremenjen. Razen tega bodo v Rimu proučili tudi novo situacijo v pogledu španskega vprašanja. Italija in Nemčija naj bi po želji Berlina

zavzeli tudi skupno stališče glede reforme Društva narodov v smislu predlogov angleške vlade.

Sprejem na Brennerju

Milan, 3. maja. br. Davi ob 8.01 je prišel poseben vlak Hitlerja na nemško-italijansko mejo na Brennerju. Na meji sta bila postavljena dva visoka stebra, na katerih so obesili dve veliki italijanski in nemški zastavi ter italijanski in nemški grb. Med zvoki nemške in italijanske državne himne je vlak počasi zapeljal na območje italijanske postaje, kjer so bili zbrani visoki odličniki, da pozdravijo

lijansko mejo na Brennerju. Na meji sta bila postavljena dva visoka stebra, na katerih so obesili dve veliki italijanski in nemški zastavi ter italijanski in nemški grb. Med zvoki nemške in italijanske državne himne je vlak počasi zapeljal na območje italijanske postaje, kjer so bili zbrani visoki odličniki, da pozdravijo

demškega državnega poglavarja pri vstopu na italijansko ozemlje. V imenu italijanskega kralja in cesarja je pozdravil Hitlerja vojvoda Bistola, v imenu Mussolinija pa na čelu večje deputacije fašistov minister Starace. Po kratkem postanku je vlak nadaljeval vožnjo proti Rimu.

Ariziranje avstrijskega gospodarstva Ukrepi proti nearijem so se že začeli izvajati na vseh področjih

Dunaj, 3. maja. br. V smislu ukrepov, ki jih je izdal komisar za vstrosmerjenje Avstrije Bürkel, se je sedaj že začelo »čiščenje Dunaja«, ki naj se, kakor naglašajo, v določenem roku starih let pretvori v popolnoma čisto nemško mesto. V tem roku morajo izginiti z Dunaja vsi, ki niso čiste nemško-arijske krvi. Najprvo pridejo na vrsto židje, nato pa ostali Neariji, tako da bo stališče gospodarstva prešlo popolnoma v roke čistokrvnih in stoddotnih arijskih narodnih socialistov. V to svrhu so bili sedaj razširjeni nekateri nemški zakoni tudi na področje Avstrije. Tako je med drugimi razširjen zakon, ki prepoveduje sklepanje zakonov med ariji in neariji. Vsi oni javni nameštenci, zlasti tudi novinarji, odvorniki, zdravniki itd., ki imajo za žene nearijke, morajo v roku treh mesecev doseči ločitev zakona ali pa zapustiti svoje službe. Na ta način je prizadetih mnogo eksistenc. Se težje so posledice glede službin. Več deset-tisoč službinj je na ta način prišlo ob najboljše službe in ne vedo ne kod ne

kam. Poseben načrt obstoja glede izpodirivanja nearijcev v gospodarstvu. Ta načrt se bo sistematično izvajal tako, da bodo nearijske trgovine in industrijska podjetja postopoma prešla v nove roke. Mnogo dunajskih trgovcev se je izognilo razlastitvi na ta način, da so svoje trgovine enostavno prepustili svojim nameščencem in se zadovoljili s tem, da jim sedaj nameščenci plačujejo malenkostno rento. Vse take transakcije pa sedaj uradni revidirajo. Arizacija se bo izvršila tudi pri vseh onih podjetjih, ki imajo lastnik sicer niso polnokrvni židje in pri onih podjetjih, ki so jim sedaj iz razumljivih razlogov priznali. Nearijski vpliv pa bodo izločili tudi na polju kmetijstva, gozdarstva in obrti. Merodajni činitelji pa zelo skrbno pazijo na to, da z nepremišljenimi ukrepi ne škodujejo interesom nemškega izvoza, upoštevajoč, da je večina avstrijskega izvoza v rokah nearijcev, ki imajo dobre zveze in bogate izkušnje. Toda tudi v tem pogledu se bo »čiščenje« izvedlo do kraja.

Kaj nudi ČSR sudetskim Nemcem Obvestilo čsl. vlade Parizu in Londonu

Pariz, 3. maja. br. V pariških in londonskih krogih živahno razpravljajo o izglede notranjepolitičnega pomirjenja v ČSR in odobravanje stališče, ki ga je v tem pogledu zavzela češkoslovaška vlada. Po svojih poslanikih v Parizu in Londonu je čsl. vlada obvestila francosko in angleško vlado, kako si ona zamišlja rešitev nemškega problema v ČSR in v koliki meri je pripravljena ustreči željam in zahtevam nemške narodne manjšine. Po uradnem obvestilu, ki je bilo dostavljeno Parizu in Londonu, je češkoslovaška vlada pripravljena ustreči nemškim zahtevam v naslednjih točkah:

1. Sodelovanje sudetskih Nemcev v lokalni in centralni državni upravi.
2. Sodelovanje sudetskih Nemcev na vseh državnih hodnikih in v nadzorstvu glede uporabe odgovarjajočega deleža v nemških pokrajinah zlasti na polju šolstva in socialne politike.
3. Priznanje popolne ravnopravnosti Nemcev s Čehoslovaki na političnem, šolskem, jezikovnem, upravnem in gospodarskem področju.
4. Češkoslovaška vlada je pripravljena nuditi Nemcem gospodarske ugodnosti, odklanja pa najodločnejše priznanje teri-

torialno-politične avtonomije in priznanje Nemcev kot politične nacionalni kolektiv.

Tako v Parizu kakor v Londonu smatrajo, da je češkoslovaška vlada s temi svojimi predlogi pokazala v dovoljni meri svojo dobro voljo za ureditev nemškega manjšinskega problema v češkoslovaški republiki in da preko te meje ne more iti. Sedaj je odvisno od Nemcev samih, ali bo na tej osnovi prišlo do sporazuma in mirnega sožitja.

Govor, ki ga je imel vodja sudetsko nemške stranke Henlein prvega maja, kaže nasprotno in je malo upanja, da bi pristal na te ponudbe. V svojem govoru je ponovil karlovške zahteve in naglašal, da predstavljajo te zahteve minimalni program, od katerega ne misli odstopiti za las. Sodijo pa, da o sklenitvi sporazuma med Nemci in Čehoslovaki ne bo odločil Konrad Henlein, marveč Hitler in sicer o priliki razgovorov z Mussolinijem v Rimu. Po Hitlerjevem povratku iz Rima se bo videlo, kako se bo nadalje razvijal položaj v ČSR.

Mislite v teh dneh na CMD in darujte za njen sklad!

Anglo-italijanski sporazum odobren

London, 3. maja. br. Včeraj popoldne se je v spodnji zbornici začela razprava o angleško-italijanskem sporazumu, ki ga je ministrski predsednik Chamberlain predložil zbornici v odobritev. Razvila se je zelo burna razprava. Opozicija je predlagala celo vrsto spreminjalnih predlogov in je ostro kritizirala zunanjo politiko vlade. Glavni govorniki so bili vodja delavske opozicije major Atlee, poslanec te stranke Morrison in Lloyd George. Vsi trije so očitali Chamberlainu, da je zaplaval v protidemokratske vode ter da se oddaljuje od tradicionalne angleške politike in spravlja Anglijo v vedno težavnejši položaj. Obširno so razpravljali tudi o španskem vprašanju in zahtevah od Chamberlaina pojasniti, ali so z rimskim paktom v dovoljni meri zaščiten angleški interesi. Debatu je zaključil o polnočni ministrski predsednik Chamberlain, ki je zavrnil očitke opozicije in branil svojo politiko, ki stremi po ureditvi vseh problemov v duhu sporazuma. Pri glasovanju je bil najprej predlog opozicije odklonjen s 322 proti 110 glasovom, nato pa odobren angleško-italijanski sporazum s 310 proti 108 glasovom. Malo po polnoči je bila seja zaključena. Danes bo spodnja zbornica razpravljala o angleško-irski pogodbi.

Stockingerjeva zbirka poštinih znamk

Budimpešta, 3. maja. AA. List »Regeli Ujmagc« je zvedel, da bodo na zahtevo nemških oblasti poslali nazaj na Dunaj dragoceno zbirko poštinih znamk bivšega avstrijskega ministra Stockingerja, ki je zbirko posejal v Budimpešti, da so strokovnjaki fotografirajo in ocenijo. Zbirko bodo izročili avstrijskemu državnemu erarju, ki bo tožil bivšega avstrijskega ministra.

Vlak treščil avtobus v reko

Lizbona, 3. maja. o. V neposredni bližini portugalske luke Porto se je pripetila strašna nesreča. Na mostu, ki je zgrajen preko reke Douro, se je vlak zaletel v velik avtobus s tako silo, da je avtobus s potniki vred padel v vodo. Avtobus je bil poln ljudi. Z pri trenju je bilo več potnikov ubitih in ranjenih, nekaj jih je utonilo v Douro, nekaj ranjenecv je podleglo v bolnicah. Nesreča je zahtevala 20 človeških žrtv.

Prebivalstvo Švedske

Stockholm, 3. maja. AA. Po rezultatu ljudskega štetja ima Švedska 6.294.732 prebivalcev.

Politični obzornik

Židovski kapital v Avstriji

Vstrosmerjena bivša klerikalna »Reichspost« razmotriva vprašanje, v čigavih rokah je avstrijsko gospodarstvo, in prihaja do zaključka, da je po pretežni večini v židovskih rokah. Tvorcnice municije so 100% v rokah Židov, čevlarska industrija in trgovina 80%, usnjarska industrija in trgovina 78.25%, trgovina z bencinom 44%, tekstilna industrija in trgovina 53.25%, trgovina z žitom 60%, velika trgovina z živilji je tako rekoč židovski monopol, isto velja tudi za velika podjetja za trgovino z inozemstvom. Od dunajskih bank in kreditnih zavodov jih je 76.06% v rokah Židov. Po najnovejši uredbi ministrskega predsednika maršala Göringa bodo vsa ta židovska podjetja likvidirana.

Jugoslovensko ustajenje

»Moravski glasnik« piše v uvodniku: »Nemesto, da rekrimiramo, je bolj potrebno, da se globoko živimo v prepričanje, da se približuje trenutki, ko se bodo združile vse narodne sile. Zakaj resnično in resnično vam povem, ta čas prihaja in je že blizu! Približuje se tudi naše jugoslovensko ustajenje. To ustajenje pripravljajo že sama življenjskost nacije postopno, sigurno. V pozabnost tonejo vsi znaki in emblemi davno zastarelih pojmovanj iz davno že zatonelejših časov. Nekaj drugega kipi iz vsakdanjosti, nekaj, kar bo osvajalo vedno nove in nove položaje iz dneva v dan, to je mlado, aktivno jugoslovensko, polno dinamike, ki je edino v stanju, da združi napore celokupne nacije in ji zagotovi ono, kar ji je najpotrebnejše: življenje, svobodo in mir.«

Verske doklade za katolike

»Katoliški list«, glasilo zagrebške nadškofije, poroča: »Službene novine« objavljajo ta-le amandman k finančnemu zakonu, ki je stopil s 1. aprilom v veljavo: »Doklade na neposredne davke, ki jih plačujejo rimsko-katoliški davkoplačevalci, imajo pravico razpisati rimskokatoliške duhovne oblasti v škofijah in župnijah v duhu organizacije cerkve vsaka za svoje potrebe in sicer po župnijah v lastnem delokrogu. Za doklade do 10% na neposredni državni davek (brez dopolnilnega davka in brez posebnega davčnega dodatka), ako ne more pokriti svojih stroškov v tej višini iz drugih razpoložljivih sredstev. Za župnijske doklade v višini preko 10% na neposredne državne davke, kakor tudi za škofjsko doklado vobče je potrebno odobrenje finančnega ministra v sporazumu z ministrom pravde.« Siroko našo javnost bo ta amandman gotovo živo zanimal, zato ga priobčujemo.

Poroka sina bivšega nemškega prestolonaslednika

Potsdam, 3. maja. AA. Davi se je tu poročil drugi sin bivšega nemškega prestolonaslednika princ Louis Ferdinand z rusko veliko kneginjo Kiro, hčerko velikega kneza Čarila. Pri poroki so bili mnogi člani bivšega ruskega carskega dvora, bivši nemški prestolonaslednik z ženo, princ Eitel Friedrich, danska kraljica, bivši bolgarski kralj Ferdinand in mnogo drugih ruskih in nemških princv in knezov. Poročila sta se civilno in po pravoslavnem obredu. Drevi se odpelje mladi prinčevski par v Doorn, kjer bo 4. maja poroka še po evangelijskem obredu.

Odstavljeni ruski generali

London, 3. maja. AA. Reuterju poročajo iz Moskve, da so odstavili naslednje generale ki so sodili v procesu proti maršaku Tuhačevskemu: Dibenska, Alksnisce, Belova in Kaširina.

Zagonetni požari na Maginotovi liniji

Pariz, 3. maja. o. V bližini Valenciennesa so se v zadnjih dneh pojavili zagonetni požari, ki so deloma uničili, deloma pa močno poškodovali nekaj novih utrdb, s katerimi so podaljšali Maginotovo linijo vzdolž francosko-belgijske meje. Vojaške oblasti so takoj uvedle preiskavo in aretirani so bili vsi tuji, ki so se v zadnjem času pojavili na tem ozemlju. Za enkrat rezultati preiskave še niso bili objavljeni.

Polovične vozne

Beograd, 3. maja. AA. Prometni minister je dovolil polovično vozino na državnih železnica udeležencem proslave 5. letnice četniške akcije in odkritja spomenike plošče v južni Srbiji padlim četnikom dne 6. t. m. v Skoplju. Ugodnost velja od 3. do 10. maja. Polovična vozina je nadalje dovoljena udeležencem mednarodne tekme za Davisov pokal med Jugoslavijo in Češkoslovaško v Zagrebu od 6. do 8. maja. Popust velja od 3. do 11. maja.

Inosemne borse

Curich, 3. maja. Beograd 10, Pariz 13.305, London 21.681.25, New York 404.08, Bmselj 73.20, Milan 22.875, Amsterdam 241.90, Berlin 174.80, Dunaj 46.75, Praga 15.16, Varšava 92.20, Bukarešta 1.95.

Na napad odgovor!

V glasilu tako zvanih »slovenoborcev«, ki so takrat, ko je bil slovenski jezik dejansko ogrožen, lepo želeli v zapecu in niso niti s pestom ganili v obrambo slovenščine, me je neki anonimnik, ki se ne upa podpisati, napadel zaradi svoječasnega »Društva političnih preganjancev in zaradi sedaj v Beogradu osnovane organizacije »Narodna zveša«.

Junaški anonimnik je napisal: »...po preobratu smo v Ljubljani ustanovili »Društvo političnih preganjancev«... Temu društvu je predsedoval g. R. Pustoslavšek, ki je neko dobo svojo funkcijo opravljal čisto zadovoljivo. Nekake dne pa je zahteval od tajnika, da mu izroči imenik članov in zbrani material zaradi pregleda. Nič hudega slučajni tajnik je seveda ustregel tej želji. A kaj se je zgodilo? Ko je predsednik g. Rasto Pustoslavšek bil tako v posesti arhiva, je ustavil vsako nadaljnje delovanje društva. Na vse prošnje, da naj pove razloge za svoje postopanje, pa je odklanjal vsako pojasnilo. Nasledek tega je bil, da so slovenski politični preganjanci ostali brez vsake odškodnine, a društvo je po nekaj letih zaradi nedelavnosti policija po svoji službeni dolžnosti likvidirala.«

Odgovaram: Začetkom leta 1919. smo dobili od slovenske delegacije na mirovni konferenci v Parizu migljaj, naj se tisti, ki jih je med vojno Avstrija preganjala zaradi njih slovenskega in jugoslovanskega mišljenja in delovanja, organizirajo, češ da

bo skušala pri pogajanjih z Avstrijo uveljaviti njih odškodninske terjatve. Osnovni smo »Društvo političnih preganjancev« in za predsednika sem bil izvoljen jaz. Do bili smo v izpolnitve posebne tiskovine, v katerih je bilo treba poleg drugih podatkov predvsem točno zabeležiti višino odškodninske terjatve. Jaz sem zastopal stališče, da teh terjatev ni smeti pretiravati. Drugi so bili drugačnega mnenja in so zahtevali milijonsko odškodnino. To je bil prvi povod nesoglasij. No, izpolnili smo poizvedovalne pole tako, kakor je vsak sam želel, in jih nato odposlali v Pariz. Ne dolgo potem smo dobili iz Pariza sporočilo, da na žalost ni mogoče uveljaviti naših odškodninskih zahtev. Kot predsednik sem bil misljal, da je s tem stvar za nas končana, ker je zahteva po odškodnini s strani Avstrije propadla, od svoje lastne države pa se ne more in ne sme zahtevati reparacije za škodo, ki jo je nam povzročila — Avstrija. Drugi so bili drugega mnenja, ki so ga zastopali z vso odločnostjo. Ker sem prišel tako v navzkrižje z nekaterimi odborniki in tudi s člani, ki so hoteli svoje odškodninske zahteve na vsak način uveljaviti, ako bi ne bilo mogoče proti Avstriji, pa proti lastni državi, sem pred božičem leta 1919. odločil mesto predsednika in izstopil tudi iz društva. Meseca marca leta 1920. — ne spominjam se več natanko, ali na Jožefovo ali na Marijin praznik — se je nato vrnil v Mestnem domu društveni občni zbor, na čigar dnevnem redu je bile valitve novega predsednika. Ker ni

sem bil več društvenik, se tega občnega zbora seveda nisem udeležil, zato tudi ne vem, kdo je bil izvoljen za predsednika. Iz tega sledi, da kot nečlan pač nisem mogel ustaviti vsake nadaljnje delovanje društva, kakor mi anonimnik podlo podtika. Se manj pa morem jaz biti odgovoren za to, ako društvo po mojem odstopu kot predsednik in izstopu kot član ni več delovalo in bilo zaradi tega razpuščeno, marveč so za to odgovorni pač tisti, ki so po mojem odhodu imeli upravo društva v svojih rokah. Iz navedenega pa je tudi razvidno, da mene ne more zadeti nobena krivda, da so slovenski politični preganjanci ostali brez vsake odškodnine, to tem manj, ker ni v Jugoslaviji, kolikor jaz vem, niti enega političnega preganjanca, ki bi bil do bil kakršnokoli odškodnino. Ako ve anonimnik za katerega, naj navede njegovo ime!

Kar se tiče imenika članov društva in zbranega materiala, ki sem ga baje izvalil od tajnika, bodi povedano to-le:

Ko je bilo — ako se ne motim, leta 1931. — napovedano odkritje spomenika kralju Petru Osvoboditelju v Ljubljani, se je mnogo pol. preganjancev iz vseh pokrajin obrnilo name, naj pri tej priliki organiziram v Ljubljani kongres pol. preganjancev, na katerem bi se naj nato osonala njih organizacija. Lotil sem se takoj dela, pri čemer so mi poštvovalno pomagali mnogi tovarishi iz internacijskih taborišč. Vse izdatke sem kriil iz svojega žepa. Za kongres je bilo že vse pripravljeno, tudi spominska

plošča, ki bi se imela vzdizati na ljubljanskem Gradu, kjer je bila prva postaja za večino interniranecv z našega juga. Da pošljemo vabila na ta kongres zlasti vsem domačinom, ki so med vojno trpeli zaradi svojega jugoslovanskega mišljenja in delovanja, sem se obrnil na prijatelja Viktorja Zalarja, o katerem sem vedel, da je ostal v upravi »Društva pol. preganjancev« s prošnjo, naj mi po možnosti preskrbi imena svoječasni društvenikov. Dal mi je, kolikor se je pač mogel spomniti, par imen, ali nobenega imenika, ki manj pa kak material, ki ga on sploh ni imel. Še predno pa smo mogli ta vabila razposlati, pa je banska uprava ta kongres prepovedala. Vzroki, zakaj je to storila, mi še danes niso znani. Kdor se za to zanima, naj se o tem informira pri takratnem banu g. dr. D. Marušiču.

Iz orisanega stanja stvari si lahko vsak napravi objektivno sodbo, kako depasirano, podlo in zlobno je podtikanje, da sem, kakor pravi anonimnik, »ravnal na pobudo Beograda pri zadušitvi »Društva pol. preganjancev« in bil kakor večina tako imenovanih zastopnikov in vrhov vedno na razpolago vsem tujim željam, četudi je bilo treba rezati v živo meso lastnih slovenskih rojakov.«

Sicer pa izjavljam, da prav rad izročim započeto organizacijo pol. preganjancev g. anonimniku, kar zglaši se naj pri meni iznebil se bom tako dela, sitnosti in stroškov, zavarovan pa bom tudi pred takimi zaplozimi napadi.

Rasto Pustoslavšek

Od 2666 do 100.000 zavarovancev

Prva bolnišnica blagajna v Sloveniji je začela poslovati 1. avgusta 1889

Ljubljana, 3. maja. Razvoj zaposlenosti delavstva v Sloveniji nam nudi hkrati precej dobro sliko razvoja slovenskega gospodarstva. Žal se nimamo povsem popolne statistike o zaposlenosti vseh delavstva, kar vsi zaposleni delavci niso sploh zavarovani, n. pr. potniki, delavci, hlapi in dekle na deželi in razen tega imajo rudarji in železniški delavci svoja posebna zavarovanja. Vendar je že sama statistika OUZD dovolj poučna ter zelo pomemben pripomoček za proučevanje naših gospodarskih in socialnih razmer. Voda statističnega oddelka OUZD Ivo Lah je objavil zelo zanimive podatke o našem gospodarskem in socialnem življenju v glasilu socialno-ekonomskega inštituta »Tehniki in gospodarstvu« pod naslovom »Slovenija v luči statistike OUZD v Ljubljani«.

Naše bolnišniško zavarovanje je staro že pol stoletja. Tega jubileja letos nismo obhajali. Avstrija je uvedla splošno obvezno zavarovanje delavstva za primer bolezni 30. marca 1888. Zakon je doletel okrajne, obratne, stavne, družinske in druge bolniške blagajne. Prva bolniška blagajna v Sloveniji je začela poslovati 1. avgusta leta 1889 in je imela 2666 zavarovancev, ki so bili zaposleni pri 600 delodajalcih. Na področju Kranjske so bolniške blagajne imele že čez 5 let 16.000 zavarovancev. Očitno se je število zavarovancev dvigalo s presledki in raznimi okoliščinami do svetovne vojne, ko je bilo na Kranjskem okrog 30.000 zavarovanih delavcev. Vendar statistika ni povsem točna o številu zavarovancev pred vojno, ker ne navaja povprečnega števila zavarovanih delavcev na mesec, temveč število zavarovancev vsakega prvega v mesecu. Za medvojno dobo ni statističnih podatkov o zavarovanih. Po vojni se je okrog 75 bolniških blagajin v Sloveniji združilo v Okrajno bolniško blagajno za Slovenijo v Ljubljani. Po novem zakonu o socialnem zavarovanju se je Okrajna bolniška blagajna 1. 1922.

preimenovala v Okrajni urad za zavarovanje delavcev. Njegovo območje se raztega s teritorijem dravske banovine.

Število zavarovanih delavcev ni naraščalo enakomerno kakor tudi ne upadalo. Krivulja, ki nam kaže število zavarovancev v daljši dobi, je najbolj dokaz, da je zaposlenost povsem ukinjena v ekonomski konjunkturi valovanja. To valovanje je posebno poudarjeno za vsakogar, ki se zanima za gospodarske pojave. Sprevidimo, da doba konjunktura, ko se dviga število zaposlenih delavcev, traja skoraj natančno po 4 in pol leta, naskladni doba 2 in pol leta depresije. Doba naraščanja in upadanja zaposlenosti torej traja po 7 let in jo imenujemo konjunkturalni val. Konjunkturalni valovi so po vojni še posebno izraziti ter na prvi pogled očitni na diagramih o številu zavarovancev OUZD. Toda že pred vojno so opazovali sedemletni konjunkturalni valovanje, odkar imamo bolniško zavarovanje. Vendar v konjunkturalnem valovanju nastopajo tudi perturbacije. Tudi lani je nastopila motnja, kajti po teoriji o konjunkturalnem valovanju bi morala že lani sred, leta sosed nastopiti kriza. Da kriza ni nastopila, pripisujejo pomembnim svetovnim dogodkom, predvsem vojnam, n. pr. v Španiji in na Kitajskem. Zato je namreč konjunkturalna vojna industrije in zaradi oboroževalnega tekmovalnega vlečila še celo primanjuljevi strovin. Zato delajo s polno paro v rudnikih in toplotnih, pa tudi v drugih panogah industrije, povezanih posredno ali neposredno s oboroževalno industrijo.

Ob koncu vojne je bilo v Sloveniji 26 tisoč zavarovanih delavcev, med tem ko je OUZD 1. 1930 šteje okrog 100.000 zavarovancev. Lani je bilo število 100.000 zavarovancev poleti zopet doseženo, vendar je bilo povprečno število zavarovanih delavcev vsega leta mnogo nižje in ni doseglo višine 90.000.

Lep gostilničarski praznik

Škofja Loka, 2. maja. Združenje gostilničarjev za škofojski okraj je praznovalo v soboto popoldne 25. letnico svojega obstoja. Udeležba Škofje Loke, pa tudi gostov iz Solike in Poljanske doline je bila naravnost rekordna. Pri praznovanju sodelovali vsi škofojski okraj. Slavje se je pričelo ob 15. v otvoritvijo rednega občnega zbora v mali dvorani Sokolskega doma. Proslava je bila pod pokroviteljstvom zvez, pred. g. Cirila Majnca. Letno skupščino je otvoril dolgoletni pred. g. Iv. Kavčič, ki se je spominjal ustanovitve združenja in lani umrlih članov g. Holene Kavčičeve in g. Minke Plantarjeve. O tajniških poslih je poročal g. Jože Kavčič, ki je sprožil misel zidave gostilničarskega doma v Škofji Loki. O stanju blagajne je poročal g. Igo Guzelj, za nadzorni odbor pa g. Tone Hafner. Zvezni ravnatelj g. Anton Petelin je podal izvršno situacijsko sliko in obširno poročal o trošarskem vprašanju, o davčnih zadevah, o sanaciji gostilničarskega stanu. Za redni je prišel slavnostni občni zbor. Skupščina je posebej pozdravila pokrovitelja g. Cirila Majnca, sreskega načelnika g. Mateja Kalka, župana Matevža Zihorla, predstavnika JUJ g. Janka Stoherja, zastopnika »Uniona« g. Lavrenčiča in druge goste. Lepo sliko o delovanju združenja je podal g. Kavčič, ki je najprej nazdravil Nj. Vel. kralju Petru II. Vojški orkester je zaigral državno himno. O pomenu združenstva je spregovoril v lepih besedah g. Majnec, ki je tudi razdelil častne, spominke diplome i. s. predsedniku loškega združenja g. Ivanu Kavčiču, bivšemu predsedniku združenja v Železnikih g. Karlu Dolencu, g. Jožetu Hafnerju, dolgoletnemu škofojskemu županu in g. Matevžu Zihorlu, sedanjemu županu. Sledila je zakuska, zvečer pa v vseh prostorih Sokolskega doma izborna uprava družabna prireditve. Sokolski dom je bil po načrtih g. Danila Delkina lepo dekoriran, na odru je igrala vojna godba, a v dvoranah se je zbralo toliko ljudi, da je bilo še premalo prostora. Kljub aini gnoči in vročini pa so ljudje vztrajali do konca. Za jed in pijačo je bilo dobro poskrbljeno, potreba je bila odlična, tako da je prireditelj tudi s te strani delala čast gostilničarskemu stanu. Goste smo imeli iz Kranja, Zirov in Ljubljane, izmed domaćinov je bilo izredno mnogo častnikov tehniške komisije, številni inženjerji, komandant Ivan Marčič, polkovnik M. Gladič in mnogo predstavnikov domačega javnega življenja. Posebno pohvalno naj omenimo domača dekleta, ki so ta večer poštrevno pomagala združenju. Zabeleženo je zavetilo do naših jutranjih ur. Proslava jubileja je pokazala velike organizatorne sposobnosti združenja, ki mu želimo tudi ob vstopu v novo razdobje delovanja obilo uspehov in napredka.

Nezgodar mariborskega škofa

Maribor, 2. maja. Na križišču Aleksandrove ceste in Kopitarjeve ulice se je v nedeljo okoli 7. ure zjutraj pripetila nesreča, in le golemo naključju se je treba zahvaliti, da ni postala usodopolna. Mariborski škof dr. Tomažič se je peljal iz Kopitarjeve ulice proti Aleksandrovi cesti. Ko je šofer privozil do križišča Aleksandrove ceste, je vozil iz Košarke proti mestu onovpreženi voz. Ko je voznik tik pred seboj opazil osební avto, je konja z vajeti takoj močno potegnil nazaj, da je dvignil konja in oje tako, da je oje prišlo na streho avtomobilske karoserije. S tem je voznik preprečil, da ni oje udarilo skozi karoserijo, da bi lahko bila poškodovana šofer ali škof, ki se je peljal k birmi v Jarenini. Škofov šofer je izgubil prisotnost duha ter zavozil preko cestniške Aleksandrove ceste naravnost na stopnišče obmejega policijskega komisarijata, kjer se je avto ustavil. Pri sunku na stopnišče se je pokvaril odbojalec in motor tako, da ni mogel nadaljevati vožnje. Pri sunku si je škof poškodoval nogo, pa je kljub temu z avtomobilom nadaljeval pot v Jarenino.

Vaška putifarka in njen ljubimec

Glede na članek, priobčen pod tem naslovom v št. 89 »Slov. naroda« z dne 21. aprila na drugi strani, smo prelieli naslednji popravek: Ni res, da so v afero zapleteni okrog 30 let stara Marija, lepa žena uglednega posestnika in obrtnika L., njegov 18 letni hlapec Jože in 8 letni Božidar Š., učenec 3. razreda osnovne šole; res pa je, da sta v afero zapletena samo 18 letni hlapec Jože in 8 letni Božidar Š., že 36 let stara Marija pa pri celi zadevi nima nikakega opravila. Ni res, da bi zaradi gospodarjeve naklonjenosti in udobnosti, ki jih je fant imel pri njem, Jože sčasoma postal ohol; res pa je, da Jože pri gospodarju ni užival nikdar posebne naklonjenosti in udobnosti in da je bil vedno mirne in boječe narave. Ni res, da bi bila na fantove lastnosti ponosna njegova gospodinja, ki je bila z Jožetom čedalje bolj ljubimca, tako tudi ni res, da bi si postala prijateljica; res pa je, da je to gledalo izmišljeno in da je gospodinja s hlapcem Jožetom ravnala kot z ostalo služkinjo. Ni res, da bi Božidar Š. videl Jožeta v naročju gospodinj; res pa je, da sta tedaj, ko ju je videl Božidar Š., vprčo domaših in tujih otrok, skupaj pregledovala službeno knjižico hlapca Jožeta in kontrolirala, koliko je hlapec Jože že prejel in koliko mora še prejeti od svojega zaslужka. Zato tudi ni res, da bi jeza in užaljenost hlapca Jožeta dovedli do zverinskoga sklepa, izobstiti se glavne priče ljubezenskega dogodka; res pa je, da je hlapec Jože prestopil Božidarja Š., ker ga je vedno, zlasti pa v zadnjem času, dražil in zasmehoval s tem, da je karil za njim »muku tretjega«. Ni res, da se Božidar Š. sedaj bori s smrtjo v bolnišnici Usmiljenih bratov zaradi posledice poškodb, ki mu jih je prizadel pri mačevanju hlapec Jože; res pa je, da je Božidar Š. že 10 dni po tem, ko ga je hlapec Jože prestopil, skakal vesolj okrog ter da je obkolil šole 10. dan na prebivalu, ki ga je zadel na Taški gori — Ruzah.

SOKOL Izbirne tekme članice za Prago

Ljubljana, 3. maja. Na telovadnici Ljubljanskega Sokola, oz. v telovadnici v Narodnem domu so bile v soboto in v nedeljo izbirne tekme članice za mednarodno tekmo v Pragi. K tekmi se je prijavilo 15 rednih tekmovalk in 1 izven konkurence. Poleg osnovne telovadbe je to pot obsegala tekma še sestavo s kiji in tekmo v prostih panogah v metu diska in tek na 60 metrov. Tekmo je vodila svetovna načelnica sestra Elza Skalarjeva, ki ji je zvečer stal ob strani sodniški zbor naših izkušenih sester. Tekma se je pričela v soboto ob 15. Ta dan je bil predvsem določen za proste panoge na letnem telovadnici Ljubljanskega Sokola. Ker je bilo v zadnjem času po vsej državi slabo vreme, se niso mogle tekmovalke tako vestno pripraviti za tekmo v prostih panogah in zato doseženi uspehi niso povsem zadovoljivi. Pri metu diska sta dobili 10 točk s. Rupnikova za met 26,82 m in s. Sketova za met 26,08 m. Najslabši met je bil 19 m. Proga za tek je bila zaradi zadnjega dežja precej slaba, zato tudi v tej panogi niso bili doseženi zadovoljivi uspehi. Deset točk za tek 60 m sta dobili s. Kovačičeva v času 8,6 sek. in s. Pribovškova 8,8 sek.

V nedeljo so se tekme nadaljevale v telovadnici Narodnega doma ob precejšnjem zanimanju sokolskega članstva. Tekmovalke so obiskovale prostovoljno vajo na gredi, obvezno in prostovoljno vajo na bradlji, obvezno na krogih, prostovoljno vajo na konju in sestavo s kiji. Dočim so bili uspehi na ostalih orodjih dokaj dobri, so bili manj zadovoljivi na dvojniški bradlji. Ta vaja je težka in ima nekaj nevarnih momentov, vendar je bil tudi na tem orodju dosežen od zadnje tekme napredek. Skoraj vse tekmovalke so dosegle višje znamenke, kakor zadnjikrat, vendar še vedno ne moremo biti zadovoljni s temi uspehi. Edina, ki je vajo res obvladala, je bila s. Sketova, ki je dobila 9,8 točk, naslednje znamenko 7,8 pa si delita sestre Pustiškova in Pribovškova. Na drugih orodjih je šlo bolje, seveda pa bo treba še mnogo vztrajnega in sistematičnega vježbanja. Smolo je imela s. Sedlačkova, ki je dvakrat padla z gredi in prišla zaradi tega daljši na vrti, čeprav jo poznamo kot dobro telovadko in znano olimpijsko tekmovalko.

Najboljši uspehi so bili doseženi: prostovoljna vaja na gredi Sketova 14,9, Pustiškova 14,5, Vazzazova 14,3, vaja s kiji Sketova 9,2, Rupnikova 9, Pustiškova 8,5, obvezna vaja na bradlji Sketova 9,8, Rupnikova in Pribovškova 7,8, prostovoljna vaja na bradlji Sketova 15, Rupnikova 14,8, Radivojevičeva 14,6, obvezna vaja na krogih Sketova 9,8, Pustiškova 9,5, Vazzazova in Radivojevičeva 9,2, prostovoljna vaja na konju Podpacova 14,6, Pustiškova 14,2, Sketova, Rupnikova in Radivojevičeva 13,5.

Celotni uspeh tekme je naslednji: 1. Sketova 90,2 točk, 2. Rupnikova 83,9, 3. Pustiškova 79,1, 4. Hajnerjeva 72, 5. Podpacova 71,6, 6. Kovačičeva 71,6, 7. Vazzazova 68,2, 8. Neferovičeva 68, 9. Radivojevičeva 66,6, 10. Pribovškova 66,3, 11. Sedlačkova 62,6, 12. Boriševa 59,3, 13. Banšćakova 55,5, 14. Kotlaričeva 50,3 in 15. Patalova 49,4.

Tri smrtne nesreče

Maribor, 2. maja. Težka nesreča se je pripetila na Muti, kjer je umrla tragične smrti 83 letni preuzetkar Josip Fleider. Starček, stanujoč pri posestniku Ferdinandu Šoberju, je imel pri njem majhno sobico. Kakor vsak večer, tako je tudi to pot zakorakal peč. Legel je k počitku in ko mu je služkinja zjutraj ob 7. prinesla zajtrk, je bila sobica vsa v dimu. Poklicala je starčeka, ki pa ni dal nobenega odgovora. Domačini so takoj poklicali zdravnik dr. Šabadeša, ki je nemudoma prispel k Šoberjevemu, toda ugotovili je, da se je starček v dimu zadušil. O nesreči obveščeni orožniki so takoj uvedli preiskavo, ki je pokazala, da je iz peči najbrž padla iskra na žaganje in drva, ki so bila v neposredni bližini peči ter so se vnela. Tleče žaganje in drva so povzročila dim, ki je ubogega starčka zadušil. V Andrehju v Slovenskih gorah sta šla Janez Fekonja in njegova žena Marija delat na polje. Doma sta pustila svojega enoletnega otroka. Nad zakurjenim štedilnikom sta obesila mokrega perila, da bi se posušilo. Nesreča je bila, da se je vrv z obesjenim perilom pretrgala in da je vse skupaj padlo na štedilnik. Perilo se je vnelo, kuhinja pa je napolnila tako gost dim, da se je otrok v njem zadušil. Roditelji sta ob povratku našla otroka mrtvega. Posesniški sin Josip Rojko iz Rogoznice je v lornajskem klancu v Slovenskih gorah zaradi pokvarjene zavore izgubil oblast nad vozilom. Padel je s kolese in oblezel nezavesten. Odprnili so ga v bolnico, kjer pa je posledicam pretolmene lobanjske kosti in hudih notranjih poškodb podlegel.

Iz Celja

— Lit-rarni večer v okviru Celjskega kulturnega tedna se bo pričel v sredo 4. t. m. ob 20. v Mestnem gledališču. Tudi za to prireditelj vlada živahno zanimanju. — Obisk tujeve. V mesecu aprilu je obiskalo Celje 1156 tujecev (966 Jugoslovenov in 190 izemceve) nasproti 1153 v letošnjem marcu in 1127 v lanskem aprilu. — Delovni trg. Pri celjski borzi dela se je ob 21. do 30. aprila na novo prijavilo 86 brezposelnih, delo je bilo ponujeno za 34 oseb, posredovani je bilo 15, odpotovalo je 37, odpadlo pa 243 oseb. Dne 1. t. m. je ostalo v evidenci 508 brezposelnih (422 moških in 86 žensk) nasproti 717 (636 moških in 81 žensk) dne 20. aprila. Delo dobi 6 hlapecov, po 3 krojači, mizarji, in vinarji, po 1 strojnik in lesosugar, 8 dekel, 6 gostilniških služkinj, 4 kuharice ter po 1 pisarniška praktikančinja in gostilniška kuharica. — V celjski bolnici je umrla v nedeljo v starosti 19 let deč. Boža Stanišićeva, hčerko upokojenega višjega železniškega revidenta g. Stanišića z Zidanega mosta. — Zrtve napadalec. V soboto je neki moški na Ljubnem v prepričun 28 letne, za sina posestnice Alojza Plešca v Ljubnem. Plešec je padel tako nevarno, da si je zlomil desno nogo pod koleno. Prepetljati so ga v celjsko bolnico.

Belešnica

KOLENDAR

Danes: Torek, 3. maja katoličani: Najdenje sv. križa. DANASJE PRIREDITVE Kino Matiča: Tornado Kino Sloga: Kavarna Metropol Kino Union: Finale DEŽURNE LEKARNE Danes: Mr. Bakarič, Sv. Jakoba trg 9, Ramor, Miklošičeva cesta 20, Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Iz Maribora

— Danes v gledališču! Drevo bi v tukajšnjem gledališču uprizorjena veselogra »360 žena«, ki jo je zrežiral g. Edo Verdonik. Predstava je namenjena v korist Združenja gledaliških igralcev, zato upamo, da bo naša javnost znala ceniti prizadevanje naših gledaliških umetnikov. — Zastopniki tujih potovalnih pisarn v Mariboru. Včeraj so prispeli v Maribor predstavniki najvažnejših potovalnih pisarn iz Avstrije, Nemčije, Češkoslovaške, Madžarske, Italije, Danske, Švedske, Švice, Grčije in Jugoslavije. Odzvali so se vabilu obeh slovenskih tujkoprometnih zvez, ki prireditelji od 3. do 14. maja študijsko potovanje po Sloveniji, Mariborski mestni župan dr. Juvan prireditelji drevi v imenu tukajšnje občine in Kazini pozdravni večer na čast odličnih gostov. — V spomin hrvaških mučnikov Zrinjskega in Frankopana. V soboto je tukajšnja podružnica hrvaškega kulturnega društva »Napredak« priredila v ljudski univerzi spominjski večer v počastitev hrvaških mučnikov Petra Zrinjskega in Frana Krsta Frankopana. Počastitveni večer je s primernim govorom otvoril predsednik Ljudske univerze g. inž. Kukovec. Sledilo je zgodovinsko predavanje o trpkici usodi Zrinjskih in Frankopanov zagrebškega novinarja g. dr. Horvata. Govornik je bil deležen burnega odobravanja.

— Gledališke novice. V kratkem bo premiera ene največjih Smetanovih oper »Dalibor«. Predvidoma v torek, dne 10. maja gostujeta v »Trubadurju« članice ljubljanske opere Kogeljeva in Oljekopova. — Mariborski tujski promet. Pretekli mesec se je tujski promet v Mariboru vidno dvignil. Tako je aprila obiskalo naše mesto 1559 tujecev. Nemcev je bilo 433, Čehoslovakov 65, Italijanov 33, Madžarov 16 itd. Nočnin je bilo 4116.

— Gostovanje Vekoslava Janka. V soboto je gostoval kot grof Luna v »Trubadurju« član ljubljanske opere Vekoslav Janko, ki je pričel svoje kariero na mariborskem odru. Njegova sijajna forma, prodoren bariton in dramatično razgibana igra so zbudili pri občinstvu, ki je precej dobro zasedlo gledališče, živahno vzkljanje in navdušenje. Janko je prejel tudi rože in druga poklonila.

— Z državnega tožilstva. Z včerajšnjim dnem je zopet prevzel svoje posle prvi državni tožilec dr. Matko Zorjan, ki se je vrnil s svojega bolezenskega dopusta. Državni tožilec Franc Sever je odšel v Ljubljano, kamor je bil premeščen v svojstvu državnega tožilca. Pri tukajšnjem državnem tožilstvu pa je nastopil svoje mesto državni tožilec A. Juhart, ki je bil premeščen v Maribor iz Celja, kjer je doslej služboval.

— Čudni znaki so bili raztreseni v noči na nedeljo v nekaterih delih mestnega parka. Pojavili pa so se tudi na nekaterih mestih v središču Maribora. Mariborska policija zasleduje trsole oziramo razpečevalce teh čudnih znakov, s katerimi pri nas ne izražamo svojega domoljubja. — Mariborski 1. maj je mnil v popolnem miru. Niti običajnih sportnih tekem ni bilo. Ljudje so praznovali vsak po svoje, večinoma v raznih javnih lokalih. — Požar v mariborski livarni. V nedeljo dopoldne so opazili ljudje, kako se iz tukajšnje livarne in železarne v Motherjevi ulici vali gost dim. Mariborski gasilci so bili takoj na mestu požara in so po polurnem napornem gašenju preprečili večjo požarno nevarnost.

Iz škofje Loke

— V spomin zaslužnemu upravitelju. Učiteljski zbor deške ljudske šole v Škofji Loki poklanja svojemu zaslužnemu šolskemu upravitelju, dobremu tovarišu Jakobu Rojcu ob njegovi upokojitvi v znak hvaležnosti in iskrenega prijateljstva to spominsko listino s sliko šole, kjer je bilo složno delo posvečeno napredku naroda in države. — To je besedilo, ki ga je nedavno izročilo posebno odposlanstvo loškega učiteljskega zbora svojemu bivšemu predstojniku, skupno z olnoto sliko, umetniškim delom slikarja Franceta Koširja. Slika predstavlja novo šolsko poslopje in stanovanjski objekt, kjer je g. Rojčic do svoje upokojitve deloval.

— Smrt pristnega škofojčana. V 60. letu starosti je umrl prejšnji teden na svojem stanovanju v Kapucinskih predmestju g. Janez Demšar, posestnik in kovaški mojster, znan vsej javnosti pod imenom Kufer. Pokojnikova kovaška delavnica je bila svoje dni splošno znana, zadnje čase pa Demšar ni mogel več nad nakovali, ker je bil oslepel in tri leta sploh ni nič videl. Brez svojcev je bil pokojnik navezan na dobre ljudi, ki so skrbeli zanj prav do smrti. Demšarju dolguje loška občina zahvalo za krasen svet, kjer se dviga sedaj novo šolsko poslopje. Kupčija, ki jo je tedaj sklenil g. Jože Hafner, loški župan, je bila tako ugodna, da je prišla loška občina do stavbišča skoraj zastonj. Demšarjev pogreb je bil tih, a lep. Naj mu bo lahka rodna gruda! — Oseba vest. Upraviteljstvo deške šole v Škofji Loki je prevzel g. Drago Jeretina, ki je prispel iz Domžal.

— Stara pesem: manjka ljudi. Ko smo oni dan zapisali, da potrebuje loška pošta najmanj še eno uradnico, smo zapisali čisto resnico. Res pa je tudi, da je pri nas premalo pismonoš, ki so vpržejeni od jutra do noči. Delati morajo tudi po 10 do 12 ur dnevno! Kam to vodi, naj presodi vsak do sam. Vprašamo: Ali res ni mogoče dobiti dveh ljudi, ki bi poprijela za delo v uradu in zunaj, v razbremenitev ostalih? — Še vedno ni luči. Stara Loka pri Klancu je vedno tona v temi. Kdaj se bodo merodajni gospodje zganičili?

Danes neprekinjeno zadnjikrat ob 16., 19.15 in 21.15 ur Kino Union, Tel. 22-21 Pri nakupu vstopnic zahtevajte kupon za žrebanje!

Finale

Káthe Nagy, Hans Moser, Lucie Englich, Theo Lingen zadnja prilika, da vidite ta lepi film in da se udeležite žrebanja za razpisane nagrade!

„Slovenska scena mladih“ nastopi

Ljubljana, 3. maja. V petek, 6. t. m. ob 20. v dvorani Delavske zbornice, se bo prvič predstavila ljubljansčanka »Slovenska scena mladih«. Za svoj prvi nastop si je izbrala Mrakovo himnično dramo »Čajkovski«. Pisatelj nam v svoji drami prikazuje življenje in smrt velikega ruskega komponista Petra Iljiča Čajkovskega.

K prvemu nastopu SSM v Ljubljani, ki je za nadaljni obstoj in razvoj skupine življenjske važnosti, nam je organizator in upravitelj g. Prosen Marjan med drugim povedal: V skupini so sami mladi ljudje, ki so si izbrali igralsko umetnost za svoj poklic. Pot do cilja, do priznanja pri kritiki in občinstvu, je pa težka. Nastopili smo s prvo, t. j. otvoritveno predstavo v Celju. Rezultat: velik moralen uspeh, materialen slab. Ljudje so v bistvu pač povsod enaki. Vsako novotarijo, ki se pojavi kot meteor nepričakovano, gledajo z nezaupanjem in skepeo. Kar ni ustajenega odlično odlikanje. Temu pa ni tako. Vsakdo naj se prepriča sam, potem naj govori in kritikuje o sposobnostih in zmoglostih celote in posameznikov skupine SSM, kakor tudi vseh drugih novih kulturnih pojavih.

Namen SSM je gojiti predvsem slovensko dramsko umetnost, z vzpirljanjem domaćih del pa ustvariti svojstven — slovenski igralski slog in s tem doprinesiti po svojih sposobnostih in močeh h kulturni zgodovini slovenskega gledališča.

V Mrakovi drami »Čajkovski« nastopajo poleg avtorja še g. Mlekuševa, ter godce. Cita Potokarjeva, ki je zamislila in izvedla delu odgovarjajočo inscenacijo, Slovenska in Rojčeva. Med moškimi pa g. Dolinar, Grebene, Močan, Merljak in Sarnavsky.

Nastop mladih igralcev, ki so se že posamič uveljavljali na odrskih deskah, je velikega pomena za njihovo bodoče delo. Dolžnost vseh slovenskih zavednih ljudi pa je, da podpirajo stremljenja SSM, bodisi v gmetnem ali moralnem pogledu.

Smrt vzorne Sokolice

Zidani most, 2. maja. Boletno je odjeknila v srcih vseh domaćinov in okoličanov vest, da je bela žena pretrgala v celjski bolnici nit življenja splošno priljubljeni in izredno delavni Sokolici 18 letni s. Boži Stanišići z Zidanega mosta.

Bila je hčerka že pokojnega žel. uradnika g. Stanišića na Zidanem mostu in sestra učiteljice gđ. Jože na Blanci. Vedno je bila ljubimca in vnela ter v pomoč svoji materi, ki ima trafiko na železniški postaji. Zelo aginca pa je bila pri domačem Sokolskem društvu. Ni je bilo v zadnjih letih sokolske prireditve, kjer bi ne sodelovala. Bila je voditeljica ženskih oddelkov in dece. Pri lanskem prvodecembrski akademiji je pokazala svojo spretnost, ko je s svojimi sodelavkami zadržala številno občinstvo v Sokolskem domu. Vzorno je izvedla sokolsko deco, katere živo sliko imamo še vedno pred očmi. Bila je to ena nepozabnih točk zadnje sokolske akademije. Bila je pa tudi sicer zelo priljubljena, zato je vsi o njeni nenadni smrti presunila vsakogar, ki jo je poznal.

Pokojna s. Boža je morala prebiti teden v celjsko bolnico na operaciji slepiča, katere je srečno prestala. Nastale pa so komplikacije. Revica je dobila pljučnico, za katere je umrla večeraj dopoldne v Celju. Popoldne so jo prepeljali z avtofurgonom na Zidani most, kjer so jo položili v Sokolskem domu na mrtvaški oder. Velika množica ljudi je prišla k pogrebu in bližnjih in daljnih hčer. V obkoljevanju njeno pogrebno mesto, in jo s solzami v očeh odločno

sti zapustiti svoje domače in oditi v večnost.

Pokopana bo danes popoldne na župnem pokopališču v Loki pri Zidanem mostu. Pogreba se bodo udeležili tudi zastopniki Sokolskega društva Zidani most in menda tudi Radeče. Poleg matere zapuška sestra in brata Marjana, ki je orožniški častnik v Sarajevu.

Naj v miru počiva! Ostalim naše iskreno sožalje!

Interesi vinogradništva v nevarnosti

Maribor, 2. maja. V zadnjem času se v obmejnih krajih mnogo govori o banovinskih trdnici in drevesnici v Pekrah. Nekeč je bila tu zametanje pristava benediktincev iz Sv. Pavla na Koroskem, ki je obsegala okoli 22 ha. Po prevratu je država to posest razsvojila, leta 1921 pa je bil imenovan za upravnika te pristave znani kmetijski strokovnjak Janko Šumenjak, ki se mu je posrečilo ustanoviti na tej zametanju pristavi vzorno urejeno trdnico in drevesnico v Pekrah, ki je kmalu zaslovela daleč po naši domovini. Na tisoče jih je bilo, ki so z obhodom ogledovali v zornih gospodarske naprave. Težki stototisi so šli za obnovo in modernizacijo te ustanove. V zadnjem času pa se mnogo govori o tem, da bo ta cvetoča ustanova prešla zopet v last nemških benediktincev. Je tu vprašanje odškodnine za investicije v vseh letih po prevratu. Zadeva banovinske drevesnice in trdnice v Pekrah je imela svoj odmev tudi na včerajšnjem občnem zboru mariborske podružnice Vinarskega društva, ki ga je otvoril in vodil dr. Josip Kronvogel.

V okviru živahne debate vseh perečih problemih našega obmejega vinogradništva se je oglasil k tedi tudi znan nacionalni in kulturni delavec upokojeni šolski upravitelj A. Godec iz Limbuša. V svojih izjavah je opozarjal zbor obmejnih vinogradnikov na to, da bo ta zavod v smislu informacij s prihodnjim letom uklenjen, ker preide v last nemških benediktincev. G. Godec je predlagal, da je v najnem interesu obmejega vinogradništva da kupi banovina omenjeno trdnico in drevesnico od benediktincev. Če bi pa to ne bilo mogoče, je neobhodno potrebno, da poskrbi za nadomestilo v obliki novega sišnega zavoda. Ta predlog je sprožil izredno debato in je ravnatelj banovinske Vinarske in sadjarske šole v Mariboru g. Priol pojasnjeval, da si banovina sicer prizadeva, da bi ohranila to ustanovo, če bi se pa to ne posrečilo, se ho skušalo ustvariti nekaj podobnega v obsegu sedanega Račjega dvora, ki je kupila banovina od admontskega samostana.

Tako pričakuje obmejno vinogradništvo pametne rešitve tega vprašanja. Že danes na je v duhu izredne debate na zborovanju obmejnih vinogradnikov povsem jasno, da ni ta zadeva tako lahka, temveč da se kaže najne potreba primernega nadomestila, če že mora biti tako, da izgubimo v prid benediktinskemu benediktinskemu ustanovi, ki nam je bila v ponos in čast.

Zborovanje je bilo zelo dobro obiskano. Predsednik je uvodoma prisrčno pozdravil ravnatelja Vinarske in sadjarske šole g. Priola in profesorja istega zavoda g. Pečovnika. Po kratkem predsedniškem poročilu, je v imenu blagajnika in tajnika poročal prof. Pečovnik, ki je orisal borto naših vinogradnikov za zboljšanje položaja. Pri volitvah je bil g. dr. Kronvogel pomorno izvoljen na čelo odbora. Vinogradniki v reagiranju zahtevajo znižanje oziroma maksimiranje trošarine na 1 dinar, odpravo samorodnic, tukiranje izabele v novinarodnih krajih in to samo za domočo uporabo. Nadalje zahtevajo, da se banovinska trdnica v Pekrah pri Mariboru ne ukine, marveč se poravi. Razmislijo, ki je imela naša vinogradništva na mariborskem področju, bo odprstena na množično mesto.

DNEVNE VESTI

— Za graditev modernih cest v naši državi. V nedeljo je bila v Beogradu plenarna seja glavne skupštine Jugoslovenskega društva za ceste, katere so se udeležili delegati vseh držav. Sklenjeno je bilo sklicati 4. in 5. junija v Ljubljani kongres Jugoslovenskega društva za ceste. Kongres bo pod pokroviteljstvom kneza namestnika Pavla in udeleželi se ga najbrž tudi predsednik vlade. Na plenarni seji se je poudarila potreba zgraditve modernih cest v naši državi in boljšega vzdrževanja obstoječih cest. Sklenjeno je bilo tudi, da se društvo udeležijo po svojih zastopnikih mednarodnega kongresa za ceste, ki bo od 18. junija do 2. julija v Haagu.

— Otvoritev zračne zvezbe Zagreba z Italijo in Rumunijo. Včeraj je bila svečano otvorjena direktna zračna zvezba Zagreba z italijanskimi in rumunjskimi mesti. Prvič je krenilo letalo na pot med Zagrebom, Turinom, Milanom in Benetkami ter Beogradom in Bukarešto, in sicer veliko domotorno italijansko letalo družbe Ala Littoria. Letalo je prišlo na zagrebško letališče ob 12.20. V njem je bilo 12 potnikov in 4 člani posadke. Med drugim so se udeležili prvega poleta milanški župan Rotondi, turinski podžupan conte della Foresta, zastopnik letalskega ministrstva polkovnik Tempesti, zastopnik letalske družbe Biondi in štirje italijanski novinarji. Iz Zagreba je krenilo letalo preko Beograda v Bukarešto, kamor je prišlo ob 17. V Zagrebu in Beogradu so bili italijanski gostje priročno sprejeti.

— Naša trgovinska bilanca pasivna. Po uradnih statističnih podatkih je bila naša trgovinska bilanca v prvem četrtletju tekočega leta pasivna za 138.000.000. Izvoz je znašal 1.173 milijonov, uvoz pa 1.311 milijonov.

KINO SLOGA Tel. 27-30
Vesela in smešna polna komedija
KAVARNA METROPOL
Loretta Joung, Tyrone Power,
najlepši ljubljani par

— Razpis likovnih nagrad banske uprave. Ker je pri nas veliko pomanjkanje umetnin z motivi iz domače zgodovine, razpisuje kraljevska banska uprava nagrade v znesku 20.000 din (dvajset tisoč dinarjev) za najboljše likovne umetnine, ki upodabljajo prizore iz slovenske zgodovine. Za nagrade pridejo v poštev le kipi, slike in risbe, ki so nastale v dobi od 1. aprila 1938. do 31. marca 1939, oziroma niso še bile pred tem časom javno razstavljene ali reproducirane. Najboljše nagrade umetnine se po možnosti tudi odkupijo, pa tudi v nasprotnem primeru so avtorji vezani, da dovolijo reprodukcijo nagrajenega dela pravnomočno kraljevske banški upravi. Umetnine ocenijo posebno razsodišče, ki bo določilo tudi višino nagrad. To razsodišče so sestavljeno iz zastopnikov Društva slovenskih likovnih umetnikov ter članov, ki jih določi kraljevska banska uprava. Konkurenti naj pošljejo svoja dela do 31. marca 1939. v Narodno galerijo v Ljubljani. Vsako delo mora biti opremljeno z geslom, pridejano mu mora biti tudi zapечатena kuverta, ki vsebuje geslo, naslov in ime natečajnika.

— Založba Slovenska knjiga v Kamniku izda še ta mesec dve knjigi. Kot izredno izdaje izide prihodnji teden mladinska zbirka »Biserica« pisatelja Ivana Albrechta, kot prva redna knjiga pa istega pisatelja »Zalutna rana«. O knjigah spregovorimo podrobneje po izidu. Prihodnja dvojica (3 — 4) številka revije »Slovenska knjiga« izide proti koncu maja in se v njej predstavljata čitateljem mladi pisatelj J. Krivec z živahnimi pisanimi deli, zajetim iz avtorjeve ožje domovine, vinorodnih Halož. V nadaljevanju namerava založba izdati poleg že napovedanih del študijskega vsebinskega profesorja dr. Franceta Vebra »Nacionalizem in krščanstvo«. Delo, ki z znanstvenim nepristranstvom obravnava enega izmed perečih problemov sedanosti, bo brez dvoma vzbudilo v najširših krogih izobraženstva veliko pozornost. Agilno založništvo, ki je umelo pogum, da se je v današnjih težkih razmerah posvetilo izdajanju izključno slovenskih del, toplo priporočamo in mu želimo obilo uspehov.

— Za 40.000 dinarjev denarnih nagrad bo razdeljen na nagradnem tekmovalcu za Radion. Opozorjamo je zdaj čitatelje na našem časopisu. S tem inseratom se lahko vsak udeleži nagradnega tekmovalca.

— Vlagateljem bivše avstrijske Pošte hranilnice. Društvo za zaščito interesov vlagateljev bivše avstrijske Pošte hranilnice v Ljubljani opozarja vse vlagatelje zadnjikrat, da morajo vsaki vlagatelj svojo terjatev pisмено prijaviti Poštni hranilnici v Beogradu, drugače se mu ne izplača terjatev. V prijavi je treba navesti ime in priimek vlagatelja, štev. hran. knjžice ali čekov, računa, terjatvevno vsoto, spodaj datum in natančen naslov. Te prijave so kolekta proste. Dediči morajo priložiti overovljeno potrdilo od sodišča. To objavlja društvo zato, ker mu dan s dnem prihajajo silna vprašanja. Vse kaže, da se bodo pričele rente v najkrajšem času izplačevati.

— Vreme. Vremenska napoved pravi, da bo spremenljivo vreme. Včeraj je nekoliko deževalo v Zagrebu. Najvišja temperatura je znašala v Zagrebu, Sarajevu in Splitu 20, v Mariboru 18,1 v Beogradu 18 v Ljubljani 17, na Sušaku 14. Davi je kazal barometer v Ljubljani 756,9 temperatura je znašala 10,0.

— Zasledovan tat. K podnaredniku Sv. Kojčen v Škofji Loki je prišel on dan na obisk Milan Rakinič iz savske banovine. Mož je izbral Kojčevega zaupljivost in je neopazno vstopil v njegovo miznico ter mu ukradel 500 din. Naka je pobegnil.

— Zopet poskušan samomor. Snoci so prepečeli v bolnico 20-letnega mesarskega pomočnika Matevža G. iz Starega trga pri Raketu. Fant se je nesrečno zaljubil in si iz obupa preorezal žile na levi roki.

— Sin ubil očeta. Na sodišču v Javoranju blizu Bos. Novega je bil storjen v soboto strašen zločin. 70-letni Sava Durman je prišel s svojo ženo in sinom Simom, bivšim redarjem zagrebške policije na občino, da bi pripisal na sina grunt, sam si je pa hotel izgovoriti kot. Drugim sinovom pa to ni bilo po volji in tako se nastali domaći prepri. Stari Sava se je bil pred leti apr. s svojim očetom in sinom razpisal in ga je zabolil.

Zdaj je pa prišel na vrsto on. V soboto so se doma zopet aprili in stari je navadil na smrt z nožem. Sin je pa pograbil kol in udaril očeta po glavi tako, da je kolom izbil. — Zaradi goloba ga je ubil. V nedeljo zvečer je delavec Geza Brajkov v Subotici ubil zaradi goloba svojega tovariša Stjepana Budanovića. Brajkov je bil vzel iz Budanovićevega golobnjaka enega goloba in zato sta se spila. V nedeljo zvečer sta bila pijana in ko sta se srečala sta se znova spila in strela. Med rovanjem je Brajkov potegnil nož in zabodel svojega tovariša v trebuh. Budanović je kmalu po prevozu v bolnico umrl.

— Oče in sin ubila svojo nasprotnika. V vasi Zabrdju pri Slavonskem Brodu sta padli v nedeljo zaradi neke pravde dve glavi. Marko Lulić in njegov sin Josko sta se pravdala s svojima daljnima sorodnikoma Florijanom in Antonom Galovičem zaradi zemljišča. V soboto je bila obravnava in Galovića sta pravdo izgubila. Zato sta sklenila osvetiti se Luliću in njegovemu sinu. Ošla sta k Luliću in jela s sekirami podirati plot okrog njegove hiše. Lulić in njegov sin sta tudi pograbila sekire in tako se je vnel med njimi boj. Vsi štirje so padli v globok jarek ob poti, kjer se je boj nadaljeval. Florijan in Anton Galović sta končno obležala v jarku mrtva, Lulić in njegov sin sta bila tudi precej obdelana s sekirami. Oče in fant sta trupla svojih nasprotnikov nalozila na voz in poglala konje, da so se vrnila domov.

Iz Ljubljane

—lj V stavbni stroki še vedno ni sporazuma. Prejšnji teden na obravnavi, ki jo je sklicala banska uprava da bi delodajalci sklenili sporazum s stavbinimi delavci za sklenitev kolektivne pogodbe še vedno niso bila končana pogajanja. Vendar ni več velikih razlik med predlogi obeh strank, toda delavski zastopniki niso imeli pooblastila, da bi pristali na delodajalske poudbe. Zato bi delavstvo pred sklepom pogajanj še sklepalo na zborovanju v soboto v Delavski zbornici, ali naj pristane na delodajalske predloge ali ne.

—lj Naknadni pregled avtomobilov in motociklov bo v Ljubljani 6. maja od 8. do 12. ure na Brezju št. 20; dohod v Novega trga. Komisija bo izdala istodobno dovolilo za uporabo vozila v smislu čl. 98/a takanega in pristojbinskega pravilnika. K pregledu je prijelati vsa motorna vozila, ki ob dosedanjih terminih letos še niso bila pregledana. Zamudnike bo zadela kazen in se jim bo prepovedalo obratovati z neodobrenim vozilom.

—lj Zanimiva mladinska akademija. Posebnost letošnje sezone po mestna dobrodelna mladinska akademija v četrtki 5. t. m. ob 19.40. v frančiškanski dvorani. Vstopnice prodaja pisarna »Pax et bonum« v frančiškanski palači. Cene sedelcev znašajo od 5 do 20 din, stojališča so po 3 din. Na akademiji nastopijo ljubljanski ljudskošolski učenci in otroci otroških vrtec z zanimivimi in zelo pestrimi sporedom. Priказali nam bodo spevoigrice, pravljice, peli bodo v zboru in harmonikarji iz Most bodi godli, da bo vsem všeč. Poleg tega bodo pokazali tudi svojo spretnost v ritmičnih vajah in ogroli občinstvo z rajalnimi nastopi. Nastop otrok bo tako posrečen da velja kupiti si vstopnico. Čisti dohodek je namenjen revnim otrokom.

—lj Zdravniška zbornica v Ljubljani val bi vse gg. zdravnike, da se udeležijo pogreba mnogo prerano preminulega, dobrega tovariša g. dr. Borisa Kristofa. Truplo pokojnika so včeraj prepeljali v Ljubljano in bo pogreb danes 3. maja ob pol. 5. popoldne izpred mrtvašnice splošne bolnišnice na pokopališče k sv. Križu.

—lj Opozorjamo, da se bo vršil koncert opernega in koncertnega basista Franca Schiffrerja prihodnji ponedeljek 9. t. m. v veliki Filh. dvorani. Spored ostane isti, kakor je bil določen za prvotno nameravani koncert v ponedeljek 2. t. m. Na nastop odličnega domačega pevca opozorjamo in vabimo vse občinstvo, predvsem pa stalne posetnike naših koncertov.

—lj Paket z drobno suho robo se je izgubil včeraj popoldne med Turjakom in Ljubljano z avtobusa. Zato prosimo poštenega najditelja naj najdeni paket da takoj ribniškemu avtobusni ali pa dostavi na naslov, ki je na paketu, kjer dobi tudi nagrado.

—lj Jutri izveste v Kazini pri predavanju: »Dvorski okraj v minulih stoletjih, katere hiše so bile »patidenke« hiše. Ko bi bile še dandanes. To bi se ljubljanski hišni posestniki, pa tudi najemniki oddahnil!

—lj Občevalni jezik nemški? Ko je prišla davi neka dama v Mikličevo kavarno, so se natakariji na ves glas med seboj pogovarjali v nemščini. Lastnik, ki živi in si služi kruh v slovenski Ljubljani, bi že moral najeti slovensko osobje in napraviti v tem pogledu red.

—lj Kelo Jugoslovenskih sester v Ljubljani sklicuje svoj redni občni zbor na dan 15. maja t. l. ob 10. uri v dvorani Kazine z običajnim dnevnim redom.

—lj Moderne bluze Karmičnik. Nebožnik.

—lj Dva ponesrečena. Na Taboru je včeraj podrl neznan avtomobilist 79-letnega strojarja Martina Demšarja, stanujočega v Fignerjevi ulici. Demšarja, ki je dobil nevarne poškodbe po životu in na glavi, so reševalci prepečeli v bolnico. Tja so prepečeli tudi 19-letnega vajenca Antona Škerjanca, zaposlenega v tovarni Jugolux na Celovski cesti. Škerjanca je pograbil tramvajski jermen in mu poškodoval levo roko.

3 filmskega platna

— Kino Matica: Tornado je lep ameriški film v barvah. Novejši barvasti filmi iz Amerike so že presenečljivo uspešni v tehničnem pogledu in primeri s prvenci te filmske tehnike. V »Tornadu« je koloriranje že na dokajšnji višini. Seveda je barvasti film žele v prvi fazi razvoja, kateri bodo gotovo sledile faze umetniškega barvnega komponiranja. Neslutene možnosti se odpirajo s tem filmski umetnosti. Vsebinska je prav ameriška. Dve veliki leoni podjetij se borita med seboj za poslovni uspeh, enega vodi mlado dekle, ki je podjetje podedovalo po očetu. Lahkoživi brat vodi prvega podjetja se spozna z dekletom, postane delavec v njenem podjetju, jo obvaruje pred propadom se zaljubi v njo in spravi konkurenčni spor med svojimi in njenim podjetjem s svetom s poroko. Nam se zdi potek dejanja v mnogem neverjeten, a v Ameriki so se podobni življenjski paradoksi že mnogokrat resnično dogodili na primer da postane zaprti lahkoživec navaden delavec in po kaže, da le ni nepridiprav, temveč tudi za krasno in plamenito življenje opazoben ži-

vek. Ali pa sovraštvo med konkurenčnimi podjetji, ki se zaradi ljubezni čez noč spremeni v prijateljstvo in sodelovanje itd. Georges Brest je odlični interpret vloge v bistvu poštenega lahkoživeca, njegova partnerica nam manj ugaša, drugi igralci so dobri, režija je mojstrska, dasi v slogu, ki je tipičen za ameriške filme.

— Kino Sloga: Kavarina Metropol. Glede na vsebino je ta film duhovita komedija, ki nas v marsičem spominja na kakovostne francoske filmske komedije. Victor, ki ga igra Menjou, je lastnik kavarne Metropol, v kateri se odigrava deloma komična pustolovina med hčerjo bogatega gosta (Loretta Joung) in mladim Američanom, ki je zapravil svojo dediščino in bil prisiljen igrati vloge ruskega princa (Tyrone Power). Menjou je bil velika zvezda nemškega filma. V zadnjih letih smo ga videli v klavirnih poststranskih vlogah, zvočni film ga ni znal več uporabljati. V tem filmu pa ga je režiser postavil zopet na častno mesto in Menjou nas je zopet presenetil s svojo mojstrsko igrjo. Prijetna v igri sta za gledalce Power in Joung. Miselnost parvenijev, pustolovec in propadli veličin iz aristokratskih krogov je prikazana s fino ironijo in v nekaj življenjske verjetnosti in možnosti. Kakor rečeno film ima vse kvalitete, ki jih cenimo v podobnih francoskih filmih.

Opozorilo vpokojencem

Udruženje državnih vpokojencev opozarja vpokojence, da je ministrski svet na predlog finančnega ministra sklenil, da se izpremeni § 95, točka 1. finančnega zakona za leto 1937/38, ki se je glasil: 1. da državni in samoupravni vpokojenci, razen vpokojencev invalidov ne morejo biti zaposleni pri državi in njenih podjetjih; 2. da državni in samoupravni vpokojenci zaposleni pri banovinah, občinah in njihovih podjetjih dobivajo znižane pokojninske in draginjske doklade; 3. da se nanaša to znižanje tudi na one vpokojence vojne invalide, ki so zaposleni pri državi in njenih podjetjih in dobivajo na račun pokojninskih dohodkov nad 2.000 din mesečno brez rodbinskih dokladov; 4. da državni in samoupravni vpokojenci, zaposleni bodisi pri državi ali banovinah odnosno občinah z dohodki nad 5.000 din mesečno, nimajo pravice do pokojnine, niti do doklada, dokler traja ta zaposlitev. Te izpremembe sta potrdila tudi Narodna skupščina in senat.

S § 113. točka 1. finančnega zakona za leto 1938-39, so pa odpravljene vse te omejitve čl. 95. finančnega zakona razen one iz odstavka 1. Zato se državnim in samoupravnim vpokojencem, če so zaposleni pri državi, banovini ali občini od 1. aprila 1938, ne znižajo pokojninskih dohodki, ki kakor je bilo to 1. aprila 1938, po § 95. točka 1. finančnega zakona za leto 1937-38, temveč se jim pokojnine izplačujejo v celoti, razen primera, če imajo v službi nad 3000 din dohodkov in 1. draginjskem razredu, nad 2000 din v drugem in nad 1000 din v tretjem. V tem primeru vpokojenci ne bodo prejeli draginjskega doklada. Vse drugo jim pa ostane nedotaknjeno, pa naj bodo njihovi mesečni dohodki v službi še tako visoki.

V § 109. zakona o podaljšanju veljavnosti odredb dosedanjih finančnih zakonov iz leta 1929 je določeno, da tisti vpokojenci, ki niso bili vpokojeni po 10 letih efektivne državne službe, nimajo pravice do osebnih ne do rodbinskih draginjskih dokladov. Ta odredba, ki je pomenila hud udarec za male vpokojence, je bila ukinita s § 113. točka 3. finančnega zakona za leto 1938-39. Tako bodo imeli pravico do osebnih in rodbinskih draginjskih dokladov tudi vpokojenci, ki še niso imeli 10 let efektivne državne službe, ko so bili vpokojeni. To je posebno važno za vpokojence bojevnikov.

Še o tragediji v Mojstrani

Mojstrana, 3. maja
Pretrajšiva družinska drama, ki je zahtevala življenje 60-letne posestnice Terezije Kosmačeve, je napravila v Mojstrani globok vtis, saj takega zločina v tem mirnem kraju ob vnožju naših gorskih velikih skoraj ne pomnijo. Po krvavem zločinu se je Andrej Rekar zaprl in zaklenil v svojo sobo tako, da so morali orožniki skozi okno do njega. Ob aretaciji je bil popolnoma miren in se je pustil mirno opeljati. Orožniki so ga odvedli na orožniško postajo, kjer so ga začeli zasliševati, pa niso mogli dobiti spraviti iz njega, ker je bil pijan in se tudi še ni zavedel posledic svojega dejanja. Šele popoldne, ko se je stresnil, je spregovoril. Najprej ni hotel verjeti, da je zabodel vsakjoga, pozneje je pa dejal, da nje ni hotel, pač pa svojo ženo in mu je žal, da je postala svakinja žrtev noža. Govoril je pa v splošnem precej zmeden in je napravil vtis nerazodnega človeka.

Vse kaže, da mu je preobliča zavžitega alkohola zrahljala živce. Zvečer so ga prepeljali v zapore okrajnega sodišča v Kranjski gori.

Pokojna Kosmačeva je bila marljiva ženska, ki je s sestro Lenko skrbno upravljala posestvo, tako da kljub Rekarjevemu pljačevanju niso trpeli pomanjkanja. Zadnje čase je vladala v hiši precejšnjo napetost in pokojna Kosmačeva je slutila, da se bo nekaj zgodilo. Na veliko soboto je namreč Rekar rekel, da bo kmalu vsega konec. Domači so se ga bali, toda nihče ni mislil,

da bodo razprtje privedle do tako tragičnega konca.

Domači pripovedujejo, da je bila Kosmačeva že od velike noči nekam potrta in zamisljena, kakor da sluti svoj žalostni konec. Sestri Lenki je šele pred dnevi rekla, naj po njeni smrti razdeli nekaj obleke in obutve med siromake.

Truplo nesrečne pokojnice so pustili v domači hiši, kjer so jo položili na mrtvaški odtar. Danes ob 14.30 jo bodo prepeljali v mrtvašnico, kjer bo obdukcijska trupla, potem jo pa pokopljejo.

Lojze z ukradenima zlatima urama Prekratko je bilo njegovo veseljačenje na račun lahkov- verne in zaupljive vdove

Ljubljana, 3. maja
Lojze B., bivši hlapec, doma nekje z Goranjskega, je po cele dneve polegal pod kozolci in na skednjih v okolici mesta, zvečer pa je imel navado stopiti v vas, da se je pri dobrih ljudeh najedel. Tako je bilo, dokler se ni seznanil pod kozolcem na Ljubljanskem polju z nekim tovarišem, čigar imena se pa ne spominja. Ta ga je ožmerjal, če ne prične »delatje«. Očitno je moral biti ta tovariš že star navihalec. Lojzeta je spriljal v družbo tatov in vromilec. Ko se je Lojze za silo naučil krasti, je sklenil začeti na svojo roko. Poiskal si je drugo »stanovanje« nekje pod Brezovico in pričel ponoči vlamljati na svojo pest. Včasih se je pridružil vaškim fantom in jim pravil, da je zaposlen v Ljubljani. Ker je znal imenito lagati in razvneti fantom fantazijo zlasti glede deklet, se je hitro sprijateljil z njimi in so ga ti celo vodili v hiše, kjer se je seznanil z nekaterimi že precej starimi devicami. Ko pa se je po naključju seznanil z mlačje vdovo nekega Amerikanca, se je jel izgubiti tudi fantovski družbi.

Vdovi je pripovedoval, da ima delo v Ljubljani in se je malone siherni večer oglašal pri nji. Lojze je imel svoje račune. Vdova mu je namreč nekoč omenila, da hrani po možu precej zlatnine in se je Lojzetu takoj zadelo, da ne bo težko priti do nje. Oni dan je oprezel okrog hiše podnevi in slednjič skrit za črnom ugotovil, da so vsi domači z gospodino vred odšli na delo daleč na polje. Tega je stopil iz za grma in odhitel na dvorišče, kjer je iz previdnosti najprej potolažil domačega čuvaja, ki se mu je znal prikupiti že, ko je

prihajal v hišo. Lojze je hitro uganil, kam spravlja gospodinja ključ od vežnih vrat. Vrata so se mu kmalu odprla in Lojze je smuknil v podstrešno sobico, kjer je menil, da skriva gospodinja svoj zaklad. Ko je pogledal in posegel v predal stare omare, pri kateri je moral odbiti ključavnico, mu je od napora spodletelo, da je padel. Hitro pa se je pobral in privlekel na dan leseno skatlo, v kateri je našel dve zlati uri in zlato verižico, več prstanov ter nekaj broš. Vse skupaj je mirno vtaknil v žep, pobrskal se pod perikom in na veliko veselje našel tudi tam več stotakov.

Tedaj se mu je mudilo na prosto in je brž skočil po stopnicah nazaj v vežo in iz hiše, kjer se je previdno oziral na vse strani; vežna vrata je spet zaklenil in jo ubral ob robu gozda proti Ljubljani. V predmestju nekje je že začutil, kako ga tišče stotaki. Zato je takoj popoldne zavil v gostilno in se posteno okrepčal. Večkrat je skrivaj pogledal ukradeni uri, na večer pa je židane volje stopil v neki dalmatinski vinotok, kjer je našel poleg znancev tudi dve podjetni dekletki. Lojze je naročil kar cel liter črnega in se pobahal še z zlato uro. Tako je postal predmet splošnega občudovanja, kar ga je tako veselilo, da je naročal liter za litrom. Ko pa je jel dobivati že kalne oči, je namerikal začutil na svoji rami težko roko stražnika, ki ga je pozval s seboj. Kljub odporu je končno le zmagal med postavami in Lojze je odšel z njim na stražnico, kjer so našli pri njem še drugo uro, poleg treh stotakov pa se precej drobiža. Tam je odkrito priznal, da traja njegovo bogastvo šele od jutra in da ga je pridobil v stanovanju zaupljive vdove.

SPORT

— Prva jugoslovanska splošna pavalna šola v Ljubljani. Razpis mladinsko-vaditeljskega tečaja v času od 16. do 25. maja 1938. Tečaj bo v večernih urah v znanem kopališču Ilirije, določen za učiteljstvo, učitelj-ske in one člane pavalnih sekcij, ki žele vaditi pavalne tečaje mladine. Prijave je poslati na naslov šole. Tyrševa 1 — Gorec do 10. maja. Prijavnine ni. Tečaj obsega: A. 1. Osnovni pojmi o človeškem telesu in funkcijah posrednih organov. 2. Funkcije organov pri plavanju. 3. Higijena kopanja. B. 4. Razmerje vaditelja do otroka. C. 5. Navajanje otroka na vodo. 6. Vodne igre (za otroke). 7. Prvi pouk v plavanju. 8. Posamezni pavalni stili, osnove skoka v vodo in potapljanja. C. 9. Splošno o kopanju in o plavanju v prosti vodi in v bazenu. 10. Prva pomoč. V prijavi je treba navesti ime, poklic, rojstno leto in stanovanje. Število udeležencev je omejeno. Uprava pavalne šole.

— Poziv. Zveza obrtnih društev proslavi v okviru letne skupščine in obrtniškega tabora v Laskem 40. letnico organizacijskega dela svojega častnega predsednika g. Jaka. b. Zadravca iz Središča ob Dravi. Vabimo vse njegove ožje in daljne prijatelje ter delavce da blagovolijo sporočiti svoje naslove Zvezi obrtnih društev v Ljubljani.

Sporazum med mariborskim frizerji

Maribor, 3. maja
V Mariboru je izbruhnil »frizerski boj«. Borba na življenje in smrt. Borba za biti in ne biti. Silno huda je v zadnjem času v mariborski frizerski obrti konkurenca. Drug drugega hoče prekositi v zniževanju cen. Mariborske dame so seveda s tem zadovoljne, ker pridejo poceni do lepih frizur. V zadnjem času so se v posameznih listih pojavili razglasi v obliki oglašev, v katerih se je kolektivno obelodanila cena za frizersko postrežbo. Tako je zdrinila prvotna cena za trajno kodranje od 80 na 60, 60, 50 in celo na 30 din. Mariborske dame so se seveda silno zanimale, da bi se pravčasno prišla do cene trajnega kodranja. Toda na veliko začudenje so jim v salonih ob prihodu

sporočili, da je žal vse zasedeno in da jim trenutno ne morejo ustreči.

Ta nezdrav pojav je imel umljivo hude posledice za frizerske obrtnike in salone in če bi šlo tako naprej, bi bil splošen položaj neizogiben. To so uvideli tudi mojstri sami in zato so za snoči sklicali sestanek, na katerem je bil dosežen popoln sporazum. Na sestanku so prišli skoraj vsi mestni in okoliški frizerji. Sklenjeno je bilo obvezno premijte, ki so ga razen nekaterih odstotnih mojstrov podpisali vsi frizerji, ki so se obvezali pod častno besedo in pod pretnjo precejšnje denarne kazni, da se bodo držali minimumnih cen, zlasti pri trajnem kodranju. S tem je bila končana dolgotrajna vojna med mariborskimi frizerji.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Torek, 3. maja: Izpit za življenje. Red A. Sreda, 4. maja: Pokojnik. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol. Četrtek, 5. maja: Nočna služba. Red C. Petek, 6. maja: Ob 15. uri: Na ledeni plošči. Dijaška predstava. Izven. Globoko znižane cene od 14 din navzdol.

OPERA

Začetek ob 20. uri

Torek, 3. maja: zaprt. Sreda, 4. maja: Madame Sans Gene. Red Sreda. Četrtek, 5. maja: Don Juan. Red B. Petek, 6. maja: zaprt. Sobota, 7. maja: Trubadur. Premijerski abonma.

POSLEDICE TOČNOSTI

— Kaj bi ne mogla biti točna? Že pol ure stojim tu in te čakam.

— Kaj pa ima človek od točnosti, draga moj? Glej, ti si bil točen, pa si moral pol ure čakati.

MALI OGLASI

Beseda 50 par. davek posebej. Prekršci, izjave beseda Din L., davek posebej.

Za pisemne odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko — Popustov za male oglase ne priznamo.

RAZNO

Beseda 50 par. davek posebej. Najmanjši znesek — Din

POSEBNE NOVOSTI
vseh oblačil, sport, kamara, obleke, pumparice, perilo itd. najceneje
PRESER
Sv. Petra cesta 14

STANOVANJA

Beseda 50 par. davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

STANOVANJE
enosobno ali majhno dvosobno iše mirna in snažna stranka za takoj ali kasneje. Ponudbe na upravo »Slov. Narod« z navedbo najemnine pod »Dve osebi«.
1373

SLUŽBE

Beseda 50 par. davek posebej. Najmanjši znesek — Din

Čevljarskega pomočnika zmožnega vsega dela. 18čern. Klavžar, Volmajkova 4. 1381

POUK

Beseda 50 par. davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

STROJEPIŠNI POUK
Večerni tečaj za začetnike in izvečnike. Dva oddelka — od pol. 7. do 8. in od pol. 8. do 9. zvečer. Najmodernejša stroje-pisnica, na razpolago 25 najrazličnejših pisalnih strojev. — Vpisovanje dnevno od 1/7. do 8. zvečer. Šolnina najnižja. Pričetek pouka 4. maja. Tečaj 2 do 4 mesece. Christofor učni zavod. Domobranska cesta 15.

PRODAM

Beseda 50 par. davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

SPALNICO
šperano v orehovi imitaciji in likerno omario s fotelji, poltrani, ugodno proda mizarstvo Ličen, Celovška 200, Ljubljana. 1382

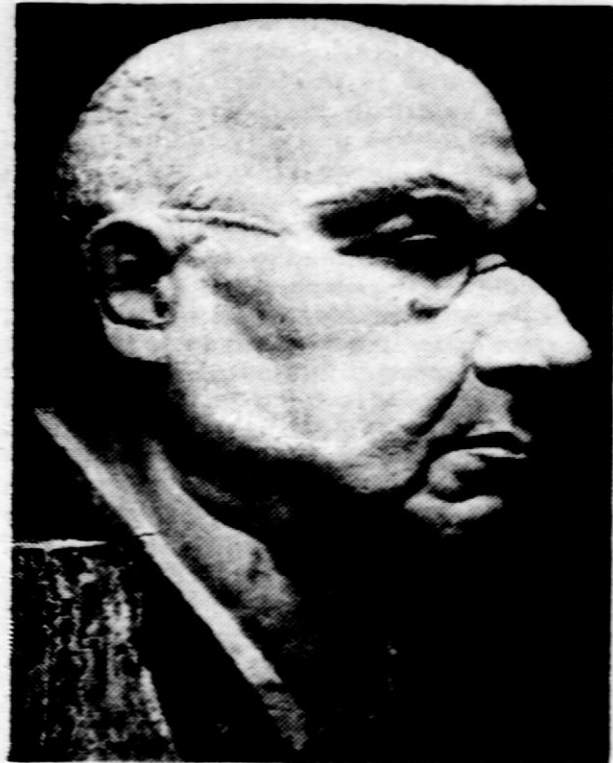
SODE
iz trdega lesa, primerne za kisanje površine, poceni prodam. »Veletgovina južnega sadja«, Ljubljana, Tyrševa c. 48. 1379

Makulturni papir

Iz spominov na Mateja Hubada

Ob prvi obletnici smrti velikega mojstra slovenske glasbe

Ljubljana, 3. maja. Od nastopa v javno življenje je mojster Matej Hubad stal v ospredju vsega slovenskega glasbenega sveta. Po dolgih letih bogatega in plodovitega dela je moža kruta usoda obiskala z dolgoletno boleznijo. Kot od Boga Slovencem poslan glasbenik, pevovalja in org., je zavzemal edinstveno mesto sporedno z razvojem naše glasbe, ki je bil v obliki meri njegova zasluga. Ko se je moral umakniti, se je še vedno s čudovito dobrim spominom lahko ponosno oziral na svoje velike umetniške uspehe in na ugodno rast naše glasbene kulture, ki mu je bila

vse. Služil je kot svetnik svetlišču svoje mu Bogu, brigal se ni za svoje koristi. Iasi ga je ob zatonu življenja silno in tudi upravičeno bojele. Da mu niso vsteli v pokojino vseh dosluženih let na Glasbeni Matici in na drž. konservatoriju Hubad je bil mož značaja ki je veroval v ideale svojega ljudstva z zdravim optimizmom: bil je mož plemenitega srca, srčne dobrote in pravičnosti. Da mi je nehoti ob njegovi smrti postelji prišla na misel J. Gallusova »Ece quomodo moritur iustus« (Glejte, kako umira pravičnik). Dne 6. maja lanskega leta smo našega mojstra in pevskega očeta z nemo žalostjo spremljali na njegovi zadnji poti k sv. Križu, kjer spi v družbi D. Jenka in E. Adamiča nevezdrano spanje.

Okoli očet velikih smrtinikov se vedno pri-poveduje mnogo anekdot. O Hubadu jih vemo stotine. Vredno bi jih bilo zabeležiti. Jaz povem le par spominov.

Kot petoletne idrijske realke sem bil namenjen na počitnice k prijateljem in soledcem bratom Rusom na Prevoje pri Lukovici. V Ljubljani sem se ustavil in nosil v žepu par zabavnih skladb za zbor. Želel sem jih izročiti Hubadu v oceno. Ker sem pa po

pripovedovanju drugih čul, da je zelo hud mož, sem z velikim strahom pozvonil na njegovem stanovanju, v II. nadstropju gostilne pri Hubadu. Mojster je prišel, odprta vrata in strahovito zavpil: »Kaj hočete od mene?« Sreč bi mi bilo kmalu skočilo v hlače, pa sem se le opogumil in se strogo in močno predstavil. Takoj je smehljaje in dobrodušno rekel: »Vi ste torej tisti Zlehtnež, o katerem večkrat čitam, da je v Idriji prejel resne koncerte z zborom in celo z orkestrom. No, kaj bi radi?« Nekaj skromnih skladb se vam prinese v pregled, sem boječe odgovoril. »No bomo videli. Vi ste dijak, študentje ste reveži, saj vem, kaj sem jaz na Dunaju z Oskarjem Devom sem enkrat na dan zavil eno hrenovko in košček kruha. Pojdite takoj z menoj! Je velel Hubadov ukaz. Sledil sem v spodnje gostilniške prostore, kjer je gospodinja takrat njegova pokojna sestra. Čeprav sem mu zatrjeval, da sem že pokosil in da nisem lačen, mi je po silni naročil klobaso krožnik salate, kos kruha in vrček piva. Sedel je poleg mene in sem moral lepo vse vase pospraviti, on je pa placal. Nato se je lepo od mene poslovil — češ da odpotuje, kam se že ne spominjam — in živo mi je ostalo v spominu to prvo srečanje z njim, ki mi je bil glasbeni mentor od takrat do njegove prerane smrti.

Po Maticnih pevskih vajah so pevci radi zavili v Umbergerjevo restavracijo »Pri lipi« v Zidovsk. ulici. Med njimi je prepoten in od vaje utrujen kraljeval Hubad. Pred pol ure je pevec še zmerjal, z njimi rigorozno in pedantno vajil, magari dvajsetkrat on takt — v njihovi družbi nato je bil hudomušen, ljubezniv, imel je za vsakega prijazno besedo in ko se je bližala policijska ura je neredkokrat stopil z natakarijem v vežo ter je zapilek vseh — placal.

Hubad pa ni bil le strog in pedanten pevovalja, še huje se je godilo njegovim učencem in učenkam solopetja, ki jih je vzel v najboljše moči našega optereženega in koncertnega življenja. Marsikateri je po končani uri prišel iz njegove sobe objokan ali takoj je po stopnicah za njim pritekel Hubad in je smehljaje rekel: »Saj ste pridni Zlehtnež (Zlehtnica)! Segel mu je v roko in vanjo vtaknil svetlo kronico — za večerjo. Sam je bil na sebi izkusil revščino svojih študentovskih let, zato je strašno rad imel mladino — posebno pevsko — in je imel zanje vselej odprto roko.

Naj zadoštujejo samo trije slušaji. Da Hubad ni bil samo velik umetnik, marveč tudi velik kot človek. V zadnjih letih svoje bolezni je bil prepričan, da ga narod pozablja. Njegov pogreb na je izpodbil to domnevo in dokazal veliko, neizmerno žalost naroda nad izgubo nepoznanega svojega mojstra — peva. Hubad je umrl! Umrl je mož — živi in bo živel večno!

Dokler slovenski rod biva po zemlji hod bode slovelo njegovo ime!

Z. P.

Uspešno zatiranje jetike v Trbovljah

Kaj so pokazala poročila na obnem zboru kuratorija PT dispanzerja

Trbovlje, 2. maja. Še pred leti večina prebivalstva naše doline ni vedela, kolika nevarnost mu preti s strani jetike, ki se je v tistih časih neovirano in brez posebne zdravstvene kontrole širila med ljudstvom. Šele, ko je bil pred 7 leti ustanovljen v Trbovljah protituberkulozni dispanzer in so bile objavljene prve številke ugotovljenih primerov težke tuberkuloze se je začelo prebivalstvo šele prav zavedati te nevarnosti in pomena sistematičnega zatiranja te nevarne ljudske bolezni po protituberkuloznem dispanzerju.

Kako uspešno je deloval tukajšnji PT dispanzer tudi v preteklem poslovnem letu, je pokazal občni zbor kuratorija PT-dispanzerja, ki je bil v četrtek 28. aprila v prostorih tukajšnje bratovske skladišnice. Udeležili so se ga predsednik, rudniški ravnatelj g. inž. Vitold Biskupski, podpredsednik g. Anton Alič, predsednik trboveljske občine g. Jakob Klenovšek, predsednik zagorske občine g. Prosenec, zastopnik hrastniške občine g. Jazbec, podpredsednik zagorske bratovske skladišnice g. Vahtar, podpredsednik hrastniške bratovske skladišnice g. Bedenik, zastopnik OUZD g. dr. Alujevič iz Ljubljane,

zastopnik PT-tige g. dr. Jensterle, vodja dispanzerja g. dr. Fran Radčel, član nadzornega odbora g. Breznik in tajnik kuratorija g. Adolf Vizjak.

Po kratkem pozdravu zbranih zastopnikov je g. predsednik podal zanimivo sliko dela in doseženih uspehov enoletne protituberkulozne borbe na področju trboveljskega PT-dispanzerja. Tako je bilo lani nanovo preiskanih v dispanzerju 1964 oseb ponovno pa je bilo kontroliranih 1101. Rentgenskih pregledov je bilo 2287, vseh zdravniških pregledov pa 2296. Izmečkov je bilo na tbc pregledanih 212, tuberkuloznih reakcij je bilo 994, krvnih sedimentacij 408, pneumotoraxov pa je bilo danih 298, razen tega pa je dal zdravnik 10 bolnikom 171 injekcij zlata in 6 punkcij eksodata. Že te številke kažejo, da je bilo delo v dispanzerju zelo obsežno in se je napram prejšnjim letom zelo razširilo. Uspeh dosedanjega delovanja dispanzerja je bil po zdravniških ugotovitvah izredno zadovoljiv, kajti število tbc obolenj je v stalnem opadanju in tudi umrljivost za tbc, ki je bila pred ustanovitvijo dispanzerja izredno velika, sedaj od leta do leta nazaduje. Da bo proti jetiki borba še uspešnejša je uprava kuratorija nabavi-

la moderna mikroskop trdke Zeiss, ki ga rabi zdravnik dispanzerja neobhodno pri svojem težkem in nevarnem strokovnem delu. Najdragocenejši pripomoček za borbo proti tuberkulozi pa je nedvomno novi najmodernejši rentgen aparat, ki ga je letos nabavila tukajšnja bratovska skladišnica in ki bo hkrati služil tudi dispanzerju za pregledovanje in slikanje pljuč. Vse to dokazuje, s kakim vsestranskim zanimanjem in voljo stremi naš kuratorij za tem, da se PT dispanzer čim bolj izpopolni, da bi lažje in uspešneje zadostil svoji težki in plemeniti ralogi. Poročilo g. pred sednika je vzel občni zbor z zadovoljstvom na znanje.

Iz računskega zaključka je razvidno, da so prispevale za poslovanje trboveljskega dispanzerja v lanskem poslovnem letu naslednje ustanove: Glavna bratovska skladišnica Ljubljana 10.000 din, OUZD Ljubljana 6.000 din, Protituberkulozna liga Ljubljana 5.000 din, ravnateljstvo TPD Trbovlje 3.000 din, I. skupina Rudarske zadruge 2.000 din, občina Zagorje 2.500 din, občina Hrastnik 2.000 din, po 500 din pa PT-tiga Zagorje in Hrastnik, ravnateljstvo steklarne in kemične tovarne Hrastnik, razen tega pa je prispevala občina Trbovlje na honorarju za zaščitno sestro 17.500 din, rudnik TPD na vrednostno stanovanje za zaščitno sestro 2.400 din, vse včlanjene bratovske skladišnice na honorarju za zdravniška specialista 37.780 din in končno tukajšnja bratovska skladišnica se posebej na vrednosti lokalov, kurje in razsvetljave 6.000 din, skupaj din 96.180. Izdatki se v glavnem krijejo z dohodki, letos pa bodo izdatki po vsej priliki presegli dohodke, ker želi kuratorij

nuditi v bodoče oskrbovancem dispanzerja še večjo pomoč, zlasti pa želi povečati postavko za socialno skrbstvo.

Po sprejetju proračuna dohodkov za tekoče poslovno leto, je povzel besedo poslanec OUZD g. dr. Alujevič iz Ljubljane, ki se je g. predsedniku za njegova izredna izvajanja o uspešnem poslovanju dispanzerja zahvalil, posebej pa še kuratoriju in vsem sodelujočim za njih poštovno in uspešno delo. OUZD bo dispanzer rad pobiral, ker nudi zavarovancem velike koristi.

V obširnem poročilu je dispanzerski zdravnik g. dr. Radčel podal izčrpen statistični pregled borbe in dela proti jetiki v območju trboveljskega dispanzerja. Zlasti je primerjal smrtnost rudarskega prebivalstva z okoliškimi ter ugotovil, da so socialno higijenski nedostaki podoželja še zelo visoki, žal pa ne kažejo nekatere občine potrebnega razumevanja za protijetično borbo in samo ovirajo smotno delovanje dispanzerja v krajih, kjer je ljudstvo socialno higijenskih naukov najbolj potrebno.

Ko so bili izvoljeni za člane nadzornega odbora gg. Ivan Breznik in Ivan Vratačnik, se je g. predsednik zahvalil navzočim za sodelovanje in zaključil občni zbor.

Trboveljski PT dispanzer izpolnjuje v polni meri svojo plemenito človekoljubno nalogo, obžalovati je le, da so v zadnjem času prestala s članstvom pri dispanzerju nekatera društva, ki se nedvomno enako zavedajo eminentnega pomena PT dispanzerja za zatiranje jetike med našim narodom, kakor vse ostalo prebivalstvo v naši dolini.

Demonska žena Marta Marekova pred sodiščem

Senzacionalna obravnava proti vdovi znanega inženirja Emila Mareka

Naši čitatelji se bodo gotovo še spominjali senzacionalne razprave proti inž. Emilu Mareku leta 1925 pred dunajsko poroto, kjer se je moral zagovarjati zaradi dozdnevno namernega pohabljenja desne noge, ki so mu jo morali pozneje odrezati. Marek se je namreč dan popreje zavaroval za primer pohabljenja za 400.000 dolarjev. Nesreča je hotela, — morda je bil tudi namen — da je naslednjega dne po podpisu zavarovalne police obdelaval z dietom kos lesa, pa mu je dieto tako nesrečno spodletelo, da se mu je v vso silo zapilo v stegno desne noge in mu jo tako poškodovalo, da so se zdravniki odločili za amputacijo. Razprava, ki je zanjo vladala zanimanje po vsem svetu, je bila zaključena z oprostilno razsodbo. S tem je bila Mareku pravno priznana pot do zavarovalnice, ki jo je pozneje res dobil. Zavarovalnica mu sicer ni izplačala 400.000 dolarjev, ker se je raje z Marekom sporazumela, vendar je dobil menda polovico te vsote tako, da je bil preskrbljen za vse življenje. Nekaj let pozneje je inž. Marek umrl.

V Marekovi razpravi je igrala odločilno vlogo izpoved njegove mlade, izredno lepe rdečelase žene Marte, ki je bila edina priča njegove nesreče in je bila deloma soobtožena. Ta je opisala nesrečo tako, kakor je povedal mož, vendar je pa prišla v huda protislovja. Že takrat je državni tožilec opozoril javnost na Marekovo, češ, da je ona nagovarjala moža,

naj se zavaruje za tako ogromno vsoto in ga tudi pripravila do tega, da se je namenoma pohabil. Inž. Marek je baje podlegel njenemu demonskemu vplivu. Preiskava in zasliševanje je res pokazalo, da je bil inž. Marek popolnoma pod njenim sugestivnim vplivom in da je verjetno, da se je tudi namenoma pohabil. Kljub temu je pa porota izrekla oprostilno sodb.

Te dni je pa morala 40 letna vdova Marta Marekova, znova pred sodišče. Včeraj se je namreč pred dunajsko poroto začela proti nji senzacionalna razprava, kakršne zgodovina avstrijske kriminalistike še ne pomni. Obtožena je zastrupljenja in poskusa goljufije. Obtožnica očita Marekovi, da je zastrupila svojega moža Emila, svoj 7 mesečni hčerko Ingeborg, svoj 67 letno teto Suzano Löwensteinovo, po kateri bi podočevala vse imetje in 54 letno šiviljo Felcico Kittenbergerjevo, ki se je dala na njeno pobudo zavarovati za 5000 zlatih šilingov. Vsem žrtvam je pomešala med jej talij, strup, ki učinkuje zelo počasi, a sigurno. V kriminalni zgodovini sploh še ni bil znan noben primer zastrupljanja s talijem. Nečloveška mati se je hotela iznebiti tudi še edinega preostalega člana svoje rodbine 3 letnega sinčka Alfonza, ki je tudi že začel bolehati, a so mu zdravniki rešili življenje. Za razpravo proti demonski ženi vlada ogromno zanimanje.

Javna morala in zakoni

V zakonodajni ameriških mest in držav je mnogo predpisov nanašajočih se na javno moralo. Ti predpisi izvirajo še iz puritanskih časov prvih naseljencev. Zdaj so svede že zastareli. Ker pa formalno še niso bili odstranjeni, lahko sodišča še vedno postavijo po njih. Tako je v nekaterih ameriških državah še vedno v veljavi zakonska določba, da žena ne sme z doma brez spodbujanja krila. Če te stori prekrši zakon. Vsak redar ima pravico kadarkoli in kjerkoli dvigniti krilo krilo in prepričati se, ali nosi spodnje krilo ali ne. Mož, ki se mu zdi, da je njegova žena preveč zgovorna, ima pravico natakati ji ustnik ali pa kako drugače zamahniti ji usta. V to svrhu so lahko obrne tudi na policijo, da mu prisloži na pomoč.

V državi Alabami so pa močeve pravice še večje. Mož lahko svojo ženo tudi pretepe, če se mu le zdi, da palica, s katero je premilati, ni debelejša od palca. V državi Michigan pripada vsa ženina obleka možu, ki jo lahko brez nadaljnega vzame, če misli, da hoče žena skočiti čez zakonski plot ali splot napraviti kakšno neumnost. V Južni Karolini je po starem predpisu prepovedano hoditi v cerkev brez orožja.

Anglija rabi 1.500 pilotov

Angleško letalsko ministrstvo išče 1500 mladenčev, ki bi hoteli postati letalci. Zato je objavilo v dnevnem tisku oglas, glaseč se: »Dobri zgledi mladenčev v kraljevskem letalstvu. 1500 mest za bodoče letalce. Gojenci letalske šole se lahko posvečajo tudi sportnemu treningu, dobivajo plačo in imajo dobre izgleda na bodočnost. Zdravo življenje, sport, igre in tri leta priprav kot radioperaterji in stru-garji, to se obnese tudi v zasebnem življenju. Tisti, ki bi hoteli posejati prvi tečaj, morajo biti stari 1. avgusta 1938. Najmanj 15 in največ 17 let. Imeti morajo 3 ali 4 razrede meščanske, srednje ali 4 razrede meščanske, srednje ali industrijske šole. Prosilci morajo predložiti priporočilo svojih učiteljev. Ne oklevajte, rok prijave se zaključuje 3. maja. Izpiti bodo 31. maja.«

Besedilo je priložena lepa slika iz letalskega življenja. Takí razpis se bodo najbrž ponavljali, dokler se ne bo Anglija odločila za obvezno vojaško službo.

Lep dar: Zgodbe brez groze

Mačke v ateljejih

V vsakem filmskem ateljeju so mačke, ker jih amatirski praznovinski filmski igralci in igralke za talismane. Doselej so imeli v filmskih ateljejih kroke donosne živali, zdaj pa je napravila filmska družba RKO izjemo. V njenem ateljeju se je pojavil leopard, ki igra eno glavnih vlog v filmu »Leopardova ženica«. Ta film je čudna komedija, v kateri bodo imeli za kmo navdušeni ljudje po vsem svetu prvič priliko videti Katarino Hepburn

v veseli vlogi. Njen partner je Cary Grand. Leopard »Nissac« je bil vzrok mnogih veseljih in zanimivih zapletljiv. V nekaterih prizorih je predpisano tiho predejenje in »Nissac« uloga. Prede mnogo in rad zlasti ko sede k njemu Katarina in ga boža. Režiser pa ni zadovoljen. Predejenje odraslega leoparda je lahko mišljeno čisto miroljubno in da se dobro poslušati iz daljave, toda na občutljivem filmskem traku napravi vtis divjega tuljenja kralja pušave.

Kaj storiti? Pomagati si niso znali drugače, nego da so segli po običaj. talismanu. Pri-zore s predejenjem so ponovili in nastopila je navadna domača mačka »Whiskers«. Cary Grand, junak filma, pa ni junak vprico leoparda. Da bi se odstranila nevarnost in olajšalo delo, so postavili v filmski atelje nagačenega leoparda. Grand je bil pa že tako nervozen, da je nekdo prestrašen skočil iz svoje garderobe, ko je zagledal tam na tleh ležečega leoparda ki je bil pa samo nagačen. Seveda so se mu smejali in zdaj ga dražijo, da je strahopetnež, ki se boji celo nagačene zveri.

Ozon v stratosferi

V ozračju je na ozonu bogatejša oblast, zvana ozonosfera. Učenjaki so to že prej do-gnali s kremenčastim spektroskopom, ki je pokazal, da se solnični spektrum prežgadi konča v ultravijoličnem delu, ker pre-streže to zelo kratke svetlobne valove zračni ozon. Kolčina ozona v višjih zračnih plasteh se izpreminja po zemljepisni širini in letnem času. Prvotno so učenjaki polagali ozonosfero v višino 40 do 80 km z oblastjo, najbogatejšo na ozonu okrog 50 km visoko, izkazalo se je pa, da leži ta oblast nižje.

V zadnjih letih so učenjaki dognali količino stratosferičnega ozona z večkrat izpo-polnjenim O'Brianovim spektroskopom za ultravijoličaste žarke. Čeprav se vsa merje-nja med seboj točno ne ujemajo, je vendar eno gotovo, da je največ ozona med 20 in 30 km odzornost v spodnji polovici te zračne plasti. Zanimiva je krivulja merjenj, ki jih je napravila posadka ameriškega balona Explorer II. leta 1935. Tu vidimo, da je naj-manj ozona v troposferi, največ pa v strato-sferi v višini 22 km.

Iz Krškega

Huda pozeba. V aprilu smo imeli precej hudo pozebo, ki je napravila po nekate-rih krajih občutno škodo, zlasti na orehih, breskvah in marelicah. Škoda je precejšnja tudi po vinogradih, kjer je trta ponekod močno poškodovana in je le malo upanja, da se bo zopet obrasla. Obeta se nam torej ne preveč dobra letina za sadje in vino. Z zadovoljstvom pa lahko ugotovimo, da se je sadjarstvo v našem srezu, zlasti na ravni-nih pa tudi v mnogih krajih brežičkega sre-za na splošno močno dvignilo. Gre tu zahva-la našim številnim, marljivim sadjarjem, ki pridno posejajo sadjarska predavanja, ki jih prireja po krajih obeh širnih srezov neumori ni predavatelj in sadjarski strokovnjak g. Ivo Horvat, šolski upravitelj iz Krškega. Kmetje se udeležujejo tudi praktičnih del na področju sadjarstva in vinogradništva, zato so tudi uspehi zelo zadovoljivi.

Iz Sevnice

Darilo Sokolskemu društvu. G. dr. Mušketirovič, primarij banjaluške bolnice, je daroval v počastitev spomina pokojnega g. Antona Vertovška, kapetana I. stopnje iz Kozjeza 300 din, za kar mu izreka društvo bratsko zahvalo.

Gradnja železobetonskega mostu čez Savo v zadnjem času precej hitro napreduje. S kasonom napravljajo v vodi srebne novega mostu, ki je zaenkrat še v opažah. Pri delu je zaposlenih precej delavcev.

E. KIRCHBERGER:

Malokaj,

ROMAN otok gobavcev

Šli so po dolgem, ozkem in nerazsvetljenem hodniku. Čas še ni bil napočil. Še nič se ni dalo storiti. Za njim stopajoči mornar je nastavljal zdaj obe pištooli na Sketchev hrbet in Tinaniviri se je sva-reče ozrl:

— Zdaj pa nobenih neumnosti. Bližamo se iz-hodu in biti moramo tiho. Bodi pameten — uiti ne moreš, čeprav misliš na to.

Bil je grozen v svoji hladnokrvnosti. Dočim so oni stali so se koraki pred njimi gredočih mornarjev oddaljevali nekam naprej. Končno je za-vladala tišina.

Od nekod iz daljave se je zaslislalo zamolklo bobnenje. Znova so krenili na pot. Zdaj so bili sa-mo trije.

Tinaniviri spredaj, za njim Sketch, zadaj pa mornar, držet pripravljeni pištoli. Nekje spredaj se je jelo svetlikati. Bližali so se torej izhodu.

Tinaniviri se je znova ustavil in prisluhnil. Vse je bilo tiho. Potem jim je pa naenkrat posvetila polna dnevna svetloba v oči tako, da si jih je mo-ral Sketch pometi, da je videl.

Tega kotička na otoku se ni poznal. To je bil

14 kos džungle za bivšim pokopališčem. Ob njihovi poti se je vil stoječ potok, ki se je gotovo izlival nekeje blizu v morje. Sketch se je spomnil, da je to tisti prvi izhod iz tuintonga. Na obeh straneh po-toka je bila divja džungla in skozi njo se je vila ozka stezica, po kateri so šli.

Nekje spredaj so se začeli glasovi. — Tam bo pa najbrž že zaliv z ladjo, — je pomislil Sketch in brž je dozoril v njem sklep glede bega. Kar je na njegovi desni strani zahrustalo dračje in v mogočnem loku se je pognalo črno telo besne živali ter padlo od zadaj na vrat njegovega stražarja.

Tinaniviri se je naglo obrnil in kriknil. Sketch je spoznal Nikio. Na vso moč je udaril Tinaniviri-ja s pestjo po grlu. Le-ta se je molče zgrudil. Za zadnjega moža se mu ni bilo treba več brigati. Ta je ležal na steziči z razgrizenim glom in nad njim je stala srdito renčeca Nikie.

— Dobro, dekle, — je dejal Sketch tiho in na-peto je prisluhnil. Oni tam spredaj so slišali Tina-nivirjevo krik, začuli so se zbegani klici, potem pa cepetanje bosih nog.

— Tako — zdaj je pa treba izginiti.

Sketch je skočil v grmovje, psica pa za njim. Pripogibal in prerival se je pod visetimi vejami ter se previdno umikal temnozeleni travi, pokriva-joči močvirje. Potem je zaslislal za seboj prestra-sene krike in razburjene, srdite glasove. Zdaj so torej naši nepremični telesi in čim bo posvetova-nje končano, ga začno zasledovati.

Ta njegova domneva pa ni bila pravilna. Nihče ni tekkel za njim, pač se je pa začulo zamolklo naglo bobnanje.

— Tako, zdaj pa pride beg na življenje in smrt, je zašepetal in smuknil liki kača v goščo lian.

Spredaj se je začulo novo bobnanje, potem pa nekeje na levi in na desni strani.

Sketch se je pognal naprej. Nikie je tekla pred njim, on ji je pa sledil. Psica se je vsak hip usta-vila in spremenila smer. Žival je zdaj vedela, da se mora ogniti ljudem, ki jo jawnihov ostru ko-provi smrad dražil v nosu.

Bilo je kakor da se je prebudila vsa džungla. Potem so se pa jeli glasovi izgubljati v daljavi in končno so utihnil. Sketch je začutil vodo. Tudi Nikie je krenila bolj desno in zdaj je tekla mirno. Njena dlaka se je zopet naravnala in zdaj pa zdaj se je psica ustavila, da bi poiskala novo sled.

Kar sta prispela do tihe in mirne obale, kjer je Sketch spoznal, da je rešen.

Pred njim se je kopala v jutranjem solncu Nu-kualufa.

V okraju domačinov je bilo vse na nogah. Sketch je ustavljal prvega moža in ga vprašal, kaj pomeni to razburjeno beganje iz ene kolibe v dru-go. Domačin mu je povedal, da Taupou Mole še niso našli in da so razen tega odšli iz naselbine štirje možje, ki se še niso vrnili. Med njimi je bil tudi mož, ki si je barval lase z belim praškom. — No dobro, ko se ti močje vrnejo, preizkusim